

јануар - март 2020.

ЖИЧКЕ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке

"Јер видесте његову звезду на Истоку
и дођосте да ту се поклоните" (Мт 2, 2).

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке
јануар - март 2020.

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа жичког г. др Јустина

Насловна сѝрана:

Дарови источних мудраца

Последња сѝрана:

Проскомидија, Манастир Жича

СРП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)

ЖИЧКИ благовесник : часопис Епархије
жичке / одговорни уредник Александар Р. Јев-
тић. - 1997, бр. 1 - . - Краљево : Епархија жи-
чка, 1997 - (Краљево : МАК-ДИ). - 24 cm

Наставља традицију Жичког благовесника из
1919. године.

ISSN 2466-5320 = Жички благовесник

COBISS.RS-ID 186541319

Сви текстови представљају
ставове аутора

САДРЖАЈ

Тајна празника:

Свети Николај Охридски и Жички,
Мудраци са Истока.....2

Епархија жичка – Домаћин великог
светосавског јубилеја:

Пројонамесник Александар Р. Јевтић,
Дочек и централна прослава јубилеја 800
година аутокефалности Српске
Православне Цркве у Манастиру
Жичи.....6

Богословље, историја Цркве, култура:

Пројојереј-сѝаврофор Љубинко Косић,
Српска Православна Црква и руска
емиграција (1920-1940).....12

Рудолф Арчибалд Рајс,
О Македонији и Македонцима.....14

Слободан Чкребо,
Дечак Петар - Владика Максим
шабачки.....15

М. Х.
Велики хуманистички филозоф и психолог
Ерих Фром о томе шта стварно значи
волети себе и зашто је то основни услов
за здраво друштво.....17

Џим Форесѝ,
Сећање на Митрополита Антонија
Блума (Други део).....19

Протонамесник Дејан Марковић,
Страница православног хумора.....22

Интервју:

Разговор са Милованом Данојлићем: Где смо и куда идемо?.....23

Лирски благовесник:

Др Драјан Хамовић,
Духовна откровења Растка Петровића.28

Веронаука:

Марко Трајковић,
Верска настава у Србији између два Светска рата (Први део).....34

Вероучицељ Милан Милутиновић,
Вероучитељи на „Крефу“.....36

Вероучицељ Дарко Главоњић,
Основна школа „Иво Андрић“ у Прањанима.....37

Вероучицељ Филип Зеленовић,
У Краљеву одржан акредитовани стручни семинар из Верске наставе.....40

Летопис:

Протођакон Александар М. Грујовић
Летопис богослужења Епископа жичког г. Јустина.....42

Главни и одговорни уредник
протонамесник Александар Р. Јевтић

Уређивачки одбор:

Архимандрит др Тихон (Ракићевић),
протојереј-ставрофор Љубинко Костић,
протојереј-ставрофор Милић Драговић,
протојереј мр Миломир Радић,
протојереј мр Небојша Дабић,
протонамесник Новица Благојевић,
јереј др Слободан Јаковљевић,
др Драган Хамовић

Издавач:

ЕУО Епархије жичке,
Трг Светог Саве 4,
Краљево

e-mail:

z.blagovesnik@gmail.com

Дизајн и припрема:

Јелена Нешковић

Штампа:

МАК-ДИ, Краљево

Тираж:

2000 примерака

МУДРАЦИ СА ИСТОКА

*Јер смо видели Њејову звезду на Истоку
и дошли смо да Му се њоклонимо. Мат 2, 2*

Под звездама ми живимо, браћо, и звезде заједно с нама живе под законом. Но колико су звезде притешњене законом толико смо ми притешњени звездама – двогуби терет и двогубо ропство. Наш живот овде на земљи стоји под страшним утицајем звезда, исто као и свако семе и прорашће земаљско. Помислите само, колико смо ми зависни од сунца и месеца и додајте томе зависност од хиљаде и хиљаде осталих небесних тела, између којих наша земља пролази и који нетремице гледају на нашу земљу, помислите и појмићете у каквом се железном кавезу ми налазимо и у какво смо неразрешено ткиво уткани у овом маленом животу нашем. Источни мудраци, вазда и за вазда мудрији од западних мудраца, од памтивека су посматрали, мерили и рачунали те утицаје звезда на земаљске догађаје и, обратно, утицај земаљских догађаја на звезде. Ови мудраци посматрајући, мерећи и рачунајући звезде и њихова кретања у разним временима и при разним околностима на земљи, били су извежбани, да познају времена и лета, да докуче шта се збива у даљинама земље, да предскажу родну или гладну годину, да предвиде карактер и судбу новорођене деце, да осете страшне ратове, пад царева и царевина и много штошта друго.

У време рођења Исуса Христа неколико од ових чудних мудраца угле-

дало је једну нову звезду на истоку и објаснило је својом тајанственом науком – данас поготову изгубљеном за свет – као звезду једнога новог и великога Цара, који се родио у свету. И по својој тврдој вери у истинитости своје науке, они су кренули за овом новом звездом; ишли су тамо камо их је она водила, и стали су тамо где је и она стала. И тамо где су стали заиста су нашли новорођенога Цара, и наставши Га пали су пред Њим, поклонили Му се и изручили Му своје дарове, сјајне и мирисне. Какви су ово мудраци, браћо? И какви су то дарови, које су они положили пред ноге Богочовека? У Јеванђељу се не каже ни из којих су земаља дошли ти Мудраци, ни које су вере били, нити којој су народности припадали. Само се каже да су дошли са Истока. Њихови дарови пак, каже се, били су: – Злато, тамјан и измирна (Мат. 2, 11).

Шта значи, браћо, цела ова тајанствена прича о источним мудрацима и њиховим даровима? Када су и коме новорођеном Цару у историји долазили Мудраци, незвани и неприсиљени, да се поклоне? Откуд у мудраца злато за поклањање, кад је вечито правило, да су мудраци сиромашни људи и љубитељи сиромаштине? Но, рецимо, и да су ови мудраци изузетно били богаташи, нашто доносити злато ономе, који не потребује злато? Јер они су могли погодити, читајући нову

звезду, да је новорођени Цар, Цар духовни а не земаљски. Нашто даривати духовном Цару злато?

Цео овај историјски догађај има и своје дубоко симболично значење. Непознати мудраци са истока, долазе у име целог Истока да се поклонe пред новим Царем. У име све источне мудрости, свих источних религија и олтара, они долазе да клекну пред Царем мудрости. Дарови, које Му они доносе, знаци су те источне мудрости, којом су народи живели многе хиљаде година. Злато је увек означавало истину, вечито исту непроменљиву и сјајну истину; тамјан и измирна означавали су молитву и благодат, мирисну и благоухану благодат небесну. Отуда ови дарови као знаци, говоре сасвим јасно. Исток подноси Месији човечанства оно истине и благодати што има.

Ту истину и благодат, што је сијала и мирисала Азији и Африци кроз многа покољења, било у разним филозофијама или религијама, или на олтарима богова непознатих, добио је Исток од тог истог Месије кроз Његове слуге, Његове пророке и изабранике. Од Његовог је узео дакле, и Њему је на дар донео. Од Њега је примио дарове, и Њему враћа дарове. Под видом злата враћа Му истину, двапут намирисану благодатном молитвом, под видом тамјана и измирне. Јер истина коју не прати мирис молитве, брзо се покаже као лаж са својим злим мирисом. Истина у овоме свету законна само је онда постојана, кад је обучена у мирисни дим молитава. Једно зрно истине захтева два зрна молит-

ве, једна истина две молитве, да би се могла држати у овом свету. Иначе истина није злато што не тамни и не рђа, него бакар што тамни и рђа, и замазано гвожђе и олово што руши и убија.

Молитва је извођење истине од Бога; молитва је као сласт добре јабуке и као мирис лепе руже. Молитва није прошња од Бога, но диван пут низ који мајчина љубав силази деци и уз који детиња љубав узлази мајци. Зато се и каже, да су мудраци донели Исусу на дар само један знак истине – злато – а два знака молитве – тамјан и измирну. Јер Исток није никад умео

двојити истину од Бога, нити је икад умео говорити о истини иначе, него кроз молитву. Но, питаћете, коју су истину представљали мудраци источни, и коју филозофију, и коју религију, и који олтар? Свеукупно: и египатске хиеро-

фанте с Хермесом на челу; и Браманизам с Кришном и Мануом на челу; и Будизам с Будом на челу; и Таоизам с Лаотзеом на челу; и Конфучианизам с Конфучијем на челу, и све остале мудрости источне, којима су народи живели кроз многа и многа покољења. У свакој од ових мудрости налази се једно зрно злата претрпано пепелом земље. Сва та зрна скупили су источни мудраци у један грумен и донели га на дар Ономе, који је та зрна у разним временима, и кроз разне изабранике, и према разним искањима појединих народа, на дар давао народима. Те тако кад се каже, да су мудраци пали пред Христа и поклонили Му се, тиме се каже у исто време, да је сав Исток пао и поклонио се пред Њим.

И кад се каже, да су мудраци принели своје дарове Христу, тиме се каже у исто време, да су народи истока принели све своје дарове Христу. Све што су имали, без остатка. Јер један народ може имати само оно што од Бога добије – све остало је немање. А од Бога може доћи само мудрост, која садржи сва постојећа блага на небу и на земљи. Јер и Бог нема ништа друго сем мудрости, но ова божанска мудрост обухвата сва добра, која Бог може пожелети.

И тако, Исток је се поклатио Христу пре запада. Исток је открио Христа пре запада. Јер кроз завесу времена Исток је и угледао Христа, као Реч Божију, у вечности пре запада. Мудраци од истока били су прве хаџије у Свету Земљу; доцније, чак доцније, почели

су и бели потомци Јафетови хаџијати од запада и усељавати се под шаторе Семове (види I Мојс. 9, 27). Долазак и поклоњење источних мудраца Христу објашњава и други један крупан факт у историји, наиме: – Зашто се Христова наука ширила доцније без мало искључиво ка западу? Зашто васкрсли Господ није упутио војску својих апостола ка истоку, куда је водио лакши и утрвенији пут, него ка западу, куда је водио пут узак и опасан? Рекли смо раније, да јунак тежи да победи најпре тежег непријатеља па онда лакшег. На истоку Христос би био дочекан као свој међу својима. На западу је Он био странац, и ка западу се Он упутио преко слугу својих, путем уским и опасним. Исток Га је при самом рођењу признао и поклатио Му се, и Његов

ход ка истоку био би само триумфални ход. Тај поход за Исток Јунак је, по својој небесној стратегији, оставио за последак времена.

Но најтеже је било на чвору између истока и запада. Најопасније је место била земља Израилјева, у којој се небесни Херој и појавио. Ту на пупку света, где се сусрећу три континента, где су Јевреји живели, Римљани владали а Африканци непрестано запљускивали својим култом и својом магијом; ту, на Гордијевом чвору, где су се сретали и укрштали, борили и мрзели потомци сва три сина Нојева, – тај најопаснији мегдан изабрао је највећи Јунак. Тек што се родио Христос, одмах се обелодањује, на каквом се опасном месту родио. Ирод, Семовац, тражи Га да Га убије, и Он бежи, као младенац у колевци, из своје худе пећине, у Африку, Хамовцима, да спасе живот свој?

Зашто тражи Ирод да убије Христа? Није ли Христос изабрао најсиромашнији пут и начин, да се појави у свет, пут и начин, који најмање може узнемиравати земаљске кнежеве и властодршце? Јесте, али упорни грешник и земљан човек плаши се и од своје сенке. Да је Давид дошао у свој слави својој на законити престо свој, Ирод би тражио да га убије. Тим пре тражио је он да убије некога, коме се не зна ни име ни род, и који немоћно још лежи у пеленама. Ироде, Бог се појавио, уклањај се са свога престола! Не; ни самоме Богу Ирод се не би драговољно уклонио. Ироде, дошао је Спаситељ, васцелог човечанства, чекање Израилјево и слава Израилјева, уклањај се са престола! Не; земљани Ирод гледа свог спаситеља и своје спасење у својој круни; сваког другог спаситеља, који би и планине покретао, он би сматрао за свога љутог непријатеља. Ироде, сав Исток приноси своје

злато великоме Цару, баци и ти своју круницу преда њ и спасавај душу! Не; земљани човек не мари за душу; он ће своју душу бацити псима само да му се ови тела не дотакну.

И тако, док се духовни Исток простире у прах пред новорођеним Царем света, земљани кнез са међе истока и запада у том тренутку наређује страшни покољ деце по Витлејему и околини у нади, да ће убити и Онога, који му је кроз Почетак света дао живот и кога је он, Ирод, сматрао својим противником и претендентом једнога од најнижих престола на земљи. *И чу се ѿлас у Рами, ѿлач, и ридање, и јаукање мнојо: – Рахила ѿлаче за својом децом, и неће да се ушеши, јер их нема.*

Први напад, који су паклене силе учиниле на Христа, био је овај напад кроз Ирода. Но глупе и слепе по својој природи те паклене силе нису могле познати Јагње Божије међу многим невиним јагањцима. И док хиљаде невиних јагањаца лежаху у крви, Јагње Божије путоваше за Африку, да тражи себи спасења тамо, одакле је оно негда спасло Израил из ропства мисирског.

Отресимо се, браћо, паклених сила, одбацимо њихово бедно оруђе, Ирода, и придружимо се мудрацима са истока. Нека се сваки од нас поклони духом и истином пред новорођеним Царем света, и нека Му сваки од нас принесе зрно златне истине, примљено од Њега, са две мирисне молитве. Јер Цар небесни, браћо, дошао је и долази међу нас, пун благодати и истине, сада и за навек. Амин.

Свети Николај Жички,
Нове беседе ѿод ѿором

ДОЧЕК ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ Г. Г. ИРИНЕЈА У МАНАСТИРУ ЖИЧИ

Ове године навршава се њуних осам векова од догађаја који се 1219. године десио у Никеји. Тада је хиландарски монах Сава од Васељенској Пайријарха Манојла Првој Сараншена добио аутокефалности за Српску Цркву. Први архиепископ је постао светишељ Сава. Свети Владика Николај овај догађај описује најомиљући да се Свети Сава извињавао и молио да некога другој изабере за архиепископа, смерно наилашавајући своју недостијности за ијак узвишен чин. По жељи Пайријарха, Цара, али и свих монаха из ираиње Светој Саве, ијак је изабран саилашавајући се са вољом Божијом. Уследила је велика иосвећености око организације нове архиепископије на иросиорима српских земаља.

Епархија жичка и Манастир Жича, после осам векова домаћин су још једног великог догађаја – прославе осам векова аутокефалности Српске Православне Цркве. У присуству Епископа жичког Г. Јустина и Архиепископа из других Епархија наше Помесне Цркве, свечана вечерња служба започела је у 17. 00 часова. Богослужио је архимандрит студенички др Тихон (Ракићевић), уз саслужење протођаконâ Стевана Рапајића и Александра Грујовића. Древним византијским напевом појале су жичке монахиње. У молитвеном трепету свештеног простора храма којим је некада корачао и у коме је молитве узносио отац наш Сава, узнета је заједничка молитва у сусрет недељном дану који је овога пута и дан прославе величанственог јубилеја.

По изласку из храма, Његово Пресвештенство Епископ жички Г. Јустин и велики број Архиепископа који су пристигли са свих страна наше матице и расејања,

са свештенством и монаштвом које су у дугом шпалиру предводили архимандрити Дамјан (Цветковић) и Сава (Илић), у присуству верног народа Божијег, дочекали су на уласку у манастир Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја, прејемника благодати предстојања нашом Црквом која аутокефалност даривану јој трудом светитеља Саве достојанствено носи пуних осам векова.

Након уласка у храм, започела је свечана Доксолоија коју је предводио архимандрит студенички др Тихон (Ракићевић) уз саслужење протођаконâ Стевана Рапајића и Александра Грујовића. Храм је био обасјан светлошћу која је са хороса обасјавала ликове дивних и древних фресака које сведоче у високим дOMETИМА наше средњовековне уметности. Сабрање је пројављено у свим службама и даровима које Дух Свети разделяје чинећи једне Епископима, свештенослужитељима

презвитерског и ђаконског чина, монашким ликом и достојанством верног народа Божијег. У древном трону жичког манастира био је Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј који је, након поздравних речи домаћина Епископа жичког Г. Јустина, одржао надахнуту беседу у којој се обратио присутнима:

„Овде смо у Манастиру Жичи где је пре осам векова све почело. Дочекали смо да прославимо велики јубилеј, у истина, вековима ранављеној Жичи, али ипак са преосталом лепотом која сведочи о некадашњем сјају. Ово је наш темељ који је служио као образац свим будућим улепшавањима храмова наших. Дуга је, али и тешка наша историја. Пет векова под Турцима, донели су отуђење дела нашег народа који су временом постали муслимани, и који су заборавили своје корене подлежући притисцима народа који су се наметали. Но, благодарећи Светом Сави и нашим прецима који су нас увели у историју, поставили темељ Цркве и државе, одржали

смо се до данас. Ту слободу смо платили скупом ценом, многим жртвама које су биле достојне живљења и умирања за њих.

Ово је дан велике милости Божије. Какву поуку можемо извући из наше прошлости? Она је јасна. Ми смо били народ моћан и значајан на овим просторима. То смо успели својом јединственошћу, кроз веру и љубав према народу. Чак и живот смо за то спремни били да дамо. Кроз векове ропства, Црква је имала јединствену улогу да без државе одржи народ у јединству. Народ је имао пуно поверење у Цркву и одазивао се њеном позиву. Целим бићем смо били у Цркви. Са таквом вером и оданошћу преживели смо пет векова ропства, што је мало који народ у историји успео. Благодарје великим личностима, на челу са Светим Савом и Светим Симеоном, дочекали смо да прославимо осам векова аутокефалности. То није осам дана, осам месеци или осам година, већ осам векова.

Сада смо дошли у прилику да се запитамо како и куда даље. На овом светом месту, мислим да је потребно рећи да ако продужимо са оваквим стањем и начином гледања на наше древне вредности, нећемо далеко отићи. Трагичне су наше поделе, по разним питањима, које нису мимоишле ни Цркву. Морамо на време то сагледати. Бог ће нам помоћи ако будемо уз Њега, ако у Њега будемо срцима веровали. Бог отаца наших биће и наш Бог ако будемо као наши преци. Иначе, све што нам се деси мораћемо да припишемо себи. Некада су древни Израилјци говорили: *Пройасїи їеби, од їебе Израїљу*. Нека нас Бог сачува од тога.

Ово су дани када треба да преиспитамо своје стање. Лепо је што видимо у црквама све више младих људи. То нам је нада и утеха. Морамо поучавати народ да не напушта своју родну груду, да остане онде где су нам

темељи и гробови предака. Поновићу овде речи нашег великог песника из Херцеговине који је говорио: *Осїаїїе овде, сунце їуђеї неба неће вас їријайї ко шїїо ово їрије*. Треба да показујемо љубав према отаџбини, да нам она буде ближа од других држава Европе, Америке и других делова света. Не смемо уништити велико наслеђе које смо добили.

Нека нас Господ благослови, да се кроз ове велике дане преиспитамо и извучемо поуке како би нас Господ сачувао од многих искушења. Нека нам Свети Сава помогне у том. Некада је Патријарх Павле говорио да ће нам Бог помоћи, ако буде имао коме. Нека нам је свима благословено навечерје овог великог празника.

У наставку је приређено послужење за присутне, а све је протекло у радосном ишчекивању дана који је пред нама.

ЦЕНТРАЛНА ПРОСЛАВА ЈУБИЛЕЈА 800 ГОДИНА АУТОКЕФАЛНОСТИ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ У МАНАСТИРУ ЖИЧИ

Године 2019. дочекали смо да нас обасја светлосћ великој догађаја који заокружује осам векова трајања аутокефалности Српске Православне Цркве. Тим поводом централна прослава јубилеја одржана је 06. октобра у Манастиру Жичи. Древна задужбина наших славних предака Немањића, дочекала је овај дан у неодузимљивој лепоти која нису успели да ујасе иламенови и бомбе освајача који су вековима покушавали да ујасе кандило вере које је у души Србиновој пре осам векова ујалио бојносни ошак наш Сава.

Због великог броја учесника овог историјског догађаја, којим је почаствована древна светосавска задужбина и Епархија жичка као домаћин, простор за богослужење је уређен на бини која је постављена у источном делу манастирске порте. Светом Архијерејском Литургијом начествовао је Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј уз саслужење домаћина прославе Његовог Преосвештенства Епископа жичког г. Јустина, Високопреосвећене господе Архиепископа охридског и Митрополита скопског Јована, Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, загребачко-љубљанског Порфирија и дабробосанског Хризостома, Преосвећене господе Епископа сремског Василија, будимског Лукијана, банатског Никанора, новограчаничко-средњозападноамеричког Лонгина, канадског Митрофана, бачког Иринеја, британско-скандинавског Доситеја, врањског Пахомија, шумадијског Јована, браничевског Игњатија, зворничко-тузланског Фотија, милешевског Атанасија, будимљанско-никшићког Јоаникија, диселдорфског и немачког Григорија, ваљевског Милутина, рашко-призренског Теодосија, рашко-призрен-

ског Теодосија, западноамеричког Максима, источноамеричког Иринеја, крушевачког Давида, славонског Јована, бихаћко-петровачког Сергија, тимочког Илариона, нишког Арсенија, аустралијско-новозеландског Силуана, буеносаиреског и јужно-централноамеричког Кирила, далматинског Никодима, осечко-пољског и барањског Херувима, захумско-херцеговачког Димитрија, полошко-кумановског Јоакима, брегалничког Марка и викарног стобијског Давида, викарног моравичког Антонија, викарног ремезијанског Стефана, викарног мохачког Исихија, диоклијског Методија, и умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија (Јевтића). Молитвено су били присутни епископи шабачки Лаврентије (Трифуновић) и умировљени нишки Јован (Пурић). Архијерејима су саслуживали свештенослужитељи: архимандрити студенички др Тихон (Ракићевић), Јован (Радосављевић), игуман сопоћански Теоктист, протојереји-ставрофори Саво Јовић, Милутин Тимотијевић, Драги Вешковац, Славко Зорица, Зоран Крстић, Љубинко Костић Владислав Топаловић, протојереји Јован

Милановић и Љубомир Пријовић, протођакони Стеван Рапајић, Дамјан Божић, Александар Грујовић, као и јерођакон хиландарски Силуан.

Предивним гласовима уз богослужбене мелодије византијског напева, појале су монахиње из жичког сестринства. За све присутне ово је био посебан доживљај – чути појање налик ангеоском.

Манастирска порта је била мала да прими мноштво верног народа који је овог дана похитао ка нашој великој Жичи, извору наше духовности. Народ је попут реке која се враћа свом извору, дошао из свих крајева где српско име и даље траје. Дивно је било видети приказ у коме све генерације, од најмлађих до најстаријих, притичу најмудријој српској глави, али и најлепшем српском детету – светитељу Сави.

Свештенство и монаштво, које широм света приноси молитве за цео свет, али увек и

за свој род светосавски, посведочило је бројношћу да дело великог оца нашег Саве плодове кроз Цркву рађа до данас. Међу присутнима били су Њихово краљевско Височанство престолонаследник Александар и Катарина Карађорђевић, генерални секретар председника Републике Србије г. Никола Селаковић, министри спољних послова Ивица Дачић, културе и информисања Владан Вукосављевић, за иновације и технолошки развој Ненад Поповић, представници других религија и вероисповести, градоначелници, представници Војске, Полиције, Жандармерије, културних и просветних институција. На више места били су распоређени видео бимови, како би

догађај могли да прате сви присутни.

Светом Причешћу приступио је велики број верника, који су причешћивани од стране свештенослужитеља на више места у кругу манастира. Присутнима се беседом обратио Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј, рекавши:

„Ево нас у нашој највећој светињи. Око ње се народ сабирао, молио, веру своју ширио и јачао. Овде је пре осам векова почела историја наше аутокефалности. Стефан Немања и Свети Сава овде су стварали планове. Знали су да народу треба организована и самостална Црква и држава. Њих су оснивали свети људи, велика династија Немањића. Темељи су наши свети. То је тајна на

основу које је наша Црква после многих страдања опстала. Наше светиње су страдале. Оне су биле по лепоти понекад и изнад великих византијских светиња. О томе сведочи и наша Жича.

Немањићи су учинили апостолско дело, као и наша Црква. Црква је водила своју апостолску мисију у народу. Ширила је истину Божију, градећи храмове али и истину људских бића у светости. Држава је радила свој посао. Хармонија је красила односе Цркве и државе. Оно што морамо данас нагласити је да се морамо вратити путу Христовом и путу Светог Саве. Нико сем Господа није Пут, Истина и Живот. Данас, када славимо осам векова нашег аутокефалног постојања, сећамо се времена када је народ слушао реч своје Цркве. Зато смо доживели овај светли дан у Светој Жичи. Многострадална је Жича, али је вером у Бога опстала, и она и народ

Страдали смо за вољену отаџбину, сањали њену слободу. Господ је то и испунио.

Благодаримо Богу што можемо да прославимо овај велики дан. Важно је да знамо да је наш народ красило јединство, и то јединство у Цркви, вери и љубави морамо и данас неговати. Поделе и свађе, појединачни интереси, нису прави пут. То не води доброј будућности. Љубав треба да постоји међу нама. Тако ћемо умети поштовати друге, а и они нас. Без обзира на нацију и веру, морамо једни друге волети. То је порука овог великог јубилеја. Тако се одржава и Црква и држава. Имамо примере у прошлости да је

најбоље да Црква ради свој посао, а држава свој. Зато поздрављам представнике наше државе, науке и културе. Молим се Богу да нас све благослови, да свој живот и културу наставимо на светосавском путу.

Нека сте сви благословени, да са овог места пођемо са заједничком жељом и молитвом за јединство и љубав једних према другима. Нека је Господ са нама, у векове векова. Амин.“

Његово Преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније је прочитао посланицу којом се наша Света Православна Црква обратила свим својим духовним чедима.

По завршетку божанствене ехаристијске службе, Епархија жичка и сестринство Манастира Жиче припремили су послужење за све присутне. У наставку, на бини која је посебно постављена између манастирске капије и велике жичке трпезарије, уприличен је пригодан културно-уметнички

програм у режији г. Саше Габрића. Учествовали су КУД „Абрашевић“, Бора Дугић, „Косовски божури“, ђаци из Основне школе „Светозар Марковић“ из Краљева, глумци Катарина Димитријевић и Гојко Балетић који су говорили стихове из дела Светог владике Николаја. У сплету народних игара, звукова традиционалних инструмената и предивних гласова који су певали најлепше српске песме, могло се истински уживати.

У радости овог великог дана испуњеног богослужбеним и културним садржајем, сви присутни су из манастира кренули веселих срца и са поносом што смо као генерација почаствовани овим

величанственим јубилејем. Нека Свети отац наш Сава моли милостивог Господа да наша Црква и народ дочекају у саборности и јубилеј 900 година аутокефалности. Са дивним песником Војиславом

Илићем, сав српски род нека кличе:

„Векови су прохујали и многи ће
јоште проћи,
Ал’ то дете јоште живи, јер његова
живи слава,
Јер то дете беше Растко,
син Немањин, Свети Сава.“

Протонамесник Александар Р. Јевтић

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА И РУСКА ЕМИГРАЦИЈА (1920-1940)

Дошавши на српске просторе, око 40.000 руских емиграната донели су право освежење у српски народ десеткован у Балканским ратовима и Великом рату. Различитих струка, научници, архитекте, уметници, инжењери, теолози, лекари, врло брзо су се уклапали у српско друштво и својим радом се уткали у све поре народног, државног, културног и духовног живота.

Српска црква је прихватила руско духовенство указујући најтоплије гостопримство и помоћ. Православна јерархија Руса избеглих пред комунистичким превратом је основала посебну црквену организацију, т.ј. Руску Православну Заграничну Цркву. На челу ове Цркве је био познати митрополит Антоније Храповицки. У Сремским Карловцима су одржавани Сабори Руске Заграничне Цркве, а Српска Црква је у различитим видовима помагала и јерархију, обичан свет, појединце и групе, сирочад, инвалиде... Српска Црква је прикупљала материјалну и новчану помоћ за гладне у Русији. О томе има сачуване документације. Наша Црква је посредовала по неким питањима у односима између Московске Патријаршије и Руске Заграничне Цркве у нашој земљи. Руско пак избегло свештенство и монаштво су унели право духовно освежење, доносећи собом особиту и освештану руску побожност.

Та велика „руска душа“ уткала се у живот и рад уједињене и обновљене Српске Патријаршије у 20. веку. Треба се сетити угледних ауторитета, теолога и професора на богословском факултету између 1920. и 1940. године: Александра Павловича Доброклонског (председавао првом седницом Савета Православног богословског факултета), Теодора Титова, Викентија Фрадинског, Александра Рождественског, Сергија Тројицког, Николаја Глубоковског, Кипријана Керна и многих других. Око 70 руских монахиња из Љеснинског манастира дошле су у Србију и у многоструке помогле да се занови женско монаштво, које је код нас било готово замрло неколико векова под турским ропством. Руских монахиња у великом броју је било у Кувеждину, Хопову и другим манастирима. Руски архимандрит Амвросије Курганов, настојник Манастира Миљкова, служио је за узор и углед другим монасима и српским монашким обитељима.

Избегли руски Епископ Митрофан, био је први управник новоосноване Монашке школе у Манастиру Раковици. Имао је изузетан дар за управљање и васпитање монашких лица. Према службеној статистици у Српској Православној Цркви 1929. године, било је 214 свештеника Руса, који су још 1917. године били у свештеном

чину. Руси су имали своје парохије у Београду, Новом Саду, Сремским Карловцима, Земуну, Белој Цркви, Црквеници, Вршцу, Великој Кикинди, Новом Бечеју, Панчеву, Сомбору. У Цељу, Љубљани и Загребу, где су биле мале заједнице Руса, били су уклопљени у српске парохије и цркве. У свему је постојала изузетно добра и складна сарадња. Треба се присетити добрих професора појања (Виктор Царевски), уметника и иконографа (Иван Мељников, који је оставио значајан број иконостаса и икона на нашим просторима), оснивача медицинских установа код нас и других.

Мора се поменути овде и професор битолске богословије Јован Максимович (касније Епископ Руске Цркве у Шангају, а потом у Сан Франциску). Ђаци из богословије га памте као тихог, мирног, благородног и изнад свега веома молитвеног човека. Својим животом је осветио три континента: европски, азијски и амерички. Данас је у Диптиху светих.

На просторима Епархије жичке, руска емиграција је такође оставила свој траг. Само два примера из ближе околине Краљева сведоче о томе. Храм Богојављења у Врдилима је пројектовао Рус Михаил Глушченко. На дубовској парохији у Гокчаници је дуго и после Другог светског рата био јеромонах Митрофан Романов, блиски сродник породице царских мученика Романових. Сведочанство о његовом раду пружају нам уредно и лепим рукописом вођени парохијски матични протоколи и остала архивска документација. Остао је у лепом сећању као вредан и духован човек.

Време у међуратном периоду карактеристично је по узајамном прожимању у свим областима живота Српске Православне Цркве и њеног народа, са богатим искуством руске емиграције.

Протојереј-ставрофор
Љубинко Костић

О МАКЕДОНИЈИ И МАКЕДОНЦИМА

Ваши политичари – странчари су учинили, ако се ово настави као сада, да поново изгубите земљу старе српске културе, Македонију или како се то данас каже, Јужну Србију, коју сте повратили жртвовањем најбољих синова отаџбине. Када је српска војска (и то само војска) ослободила ту колевку Србије, нашла је тамо земљу у којој је скоро сваки камен заиста био пун сећања на некадашњу српску величину, али је тамо затекла и становништво које је због претрпљеног дуговековног угњетавања постало национално безлично. То становништво је тражило само једно: да најзад слободно и у потпуној сигурности зарађује хлеб. Нација која би јој учинила то добротинство за десет година би га асимилувала, па макар била и кинеска. На сву срећу ослободила су га браћа.

Војска је извршила задатак у потпуности. Остало је сада на влади, политичарима и посланицима да изврше свој задатак и да ренационализују ту поново нађену браћу која су заборавила своју националност. У чему се састојао тај задатак? Напросто, у следећем: да мудрим управљањем, које би вршили најбољи чиновници, покажу да је становницима Јужне Србије предност што су поново са својом браћом, да те исте становнике наведу да поново заволе пронађену отаџбину откривајући им све оно што је лепо и обједињавајуће у тој заједничкој отаџбини. Шта су, међутим, урадили, ваши политичари? Управо супротно. Послали су у Јужну Србију све оно најгоре међу чиновницима, безобразнике и лопове. Поврх свега, они нису ни покушали да од Македонаца начине Србе или

ДЕЧАК ПЕТАР – ВЛАДИКА МАКСИМ ШАБАЧКИ

Југословене, како се сада каже, већ су од њих хтели да створе присталице политичких странака. Лепили су на леђа тих људи, који су тражили само мир, етикете радикала, демократа итд. и у ту земљу, која им је морала да буде света, пренели своје одвратне страначке борбе.

Није им било много важно да ли су ти нови чланови искрени и да ли је њихово ступање у странку само ујдурма националног непријатеља. Биле су им потребне њихове „куглице“. Македонци су људи као и други и сигурно су паметни као и људи из Старе Србије. Они су зато схватили игру ваших политичара, врло прљаву игру, па се у њима зачео велики презир према вама. У сваком значајнијем крају Јужне Србије ваши партијци су, уместо да окупљају то становништво око националне заставе у неком „народном дому“, подигли су најлепше зграде „радикалског“ и „демократског клуба“, па тако унели и у ту земљу још већу неслогу. Треба ли се онда чудити што људи из Јужне Србије нису научили да воле ту земљу која је била њихова и која је поново морала да буде њихова? Не треба, зар не? И заиста, већина Македонаца вас не воли и не може да вас воли. Били су, истина, близу тога 1918. године, пошто су искусили бугарску власт за време окупације. Ваши политичари су, међутим, све покварили.

Пошто нису нашли код Срба оно што су желели, сада многи Македонци то траже на другом месту, бугарска пропаганда је вешто истурила пароли о аутономији Македоније, завела их том идејом, па би хтели да је остваре. Пошто је време учинило своје и донело заборав, неки и сада верују да им једино Бугарска може донети миран и спокојан живот за којим су жудели толике године.

Рудолф Арчибалд Рајс,
Чујте Срби! Чувајте се себе

*Рођен је у селу Вранеша њодно
Гоча, у њородици Чкребо, око 1800.
њодине. Пре монашења звао се Пеџар,
а њо оцу Саву добија њрезиме Савиџ.
Замонашио се у Манастиру
Каленићу, њде је као образован
монах обављао службу учитеља њри
џамошњој школи. У њериоду 1839-
1842. био је Ејиској шабачки. Поче-
џком 1844. убијен је њод чудним
околностима у Манастиру Каленић.
По неким историџарима, разлој је у
џромени династиџа у џадашњој
Србиџи.*

Има једна прича стара,
казив'о је мени деда,
ако само слушат' знате,
причаћу вам све од реда.

Пре више од двеста лета
почетак је приче ове,
кад је један дечак Петар
добрио у леђа ветар,
од мајке и оца Саве,
земљеделца од Мораве.

Отисну се из свог села
где остави стада бела,
крај потока дечје игре,
дохвати се пера, књиге,
те отиде у манастир
да постане добар пастир,
својој раји мученичкој
у Србији устаничкој.

Примише га свети Оци,
следбеници Светог Саве,
и временом избрусише
прави драгуљ мудре главе.

У Рибници постриг прими
и монашко име Максим,
па духовном стазом пође
са жезлом и крстом часним.

А та стаза доведе га
до највишег свога прага,
где највише прими звање -
архимандрит, ништа мање.

Епископ је Максим био
у Шапцу крај реке Саве,
све док игре политичке
не дођоше њему главе.

Од душманске руке страда,
каленићка порта знаде,
јер до свога верног стада
ништа друго не имаде.

Векови су прохујали
од те страшне зимске ноћи,
векови су прохујали
и јоште ће многи проћи,
ал' сећање на Максима
да избришу неће моћи.

Ето то је прича стара
коју мени деда рече,
да је причам деци својој,
да се памти оно вече.

Кад вам живот спрема замке,
кад се слабир осетите,
нек вас снажи прича ова,
мила децо Максимова.

Слободан Чкребо

ВЕЛИКИ ХУМАНИСТИЧКИ ФИЛОСОФ И ПСИХОЛОГ ЕРИХ ФРОМ О ТОМЕ ШТА ЗНАЧИ ВОЛЕТИ СЕБЕ И ЗАШТО ЈЕ ТО ОСНОВНИ УСЛОВ ЗА ЗДРАВО ДРУШТВО

„У искуству љубави лежи једини одговор на питање како се постиже људско биће, како се постиже здравље.“

Морамо измислити свет у коме је похвала мање сумњива од критика“ написао је психоаналитичар Адам Филипс промишљајући о опасности од претеране само-критичности и о томе како се ослободити унутрашњих критика које нас поробљују. И заиста, можемо ли и да замислимо ту само-похвалу – знамо ли уопште како то изгледа, ако смо толико слепо намучени само-критичношћу? Другим речима – можемо ли похвалити оно што не можемо прихватити, а тиме ни волети?

Како разрешити ту Мебијусову траку само-одбацивања, управо је тема једног дела свевремене студије *Здраво друштво*, коју је 1956. године написао велики хуманистички филозоф и психолог Ерих Фром, а која представља извор његове све значајније мудрости о нашем највећем успеху: сачувати себе од себе самог.

Фром дефинише љубав као нешто што он назива „продуктивном оријентацијом“ психе, „активном и креативном везом човека са ближњима, са собом и природом“.

„У области осећања *продуктивна*

оријентација се изражава у љубави која представља доживљавање јединства са другом особом, са свим људима и са природом, под условом да се задржи социјално осећање индигности и независности. У доживљавању љубави дешава се један парадокс, да два бића постају једно, а у исто време остају два. Љубав у овом смислу никада се не ограничава на једну особу. Ако могу да волим само једну особу и никога више, ако ме љубав према једној особи чини више ошуденим и удаљеним од осталих људи, могу да се вежем за ту особу на безброј начина, али је ипак не волим.“

Као што је само(са)осећање темељни облик саосећања, Фром сматра да по истом кључу свеобухватна љубав мора имати почетак у љубави према себи самом:

„Ако могу да кажем: „Волим ме“, ја кажем: „У теби волим читаво човечанство и све што живи; у теби волим и себе“. Љубав према себи у овом смислу је сувишна од себичности. Себичност је, у ствари, трагичан однос према себи, који представља компен-

зацију за недостатак љубави према себи. Љубав ме, парадоксално, чини независнијим јер постијем јачи и срећнији – а ипак ме сједињује са вољеном особом до ње мере да се чини да се индивидуалности њаси за њренутиак. У љубави ја доживљавам: „Ја сам њи“, њи – вољена особа, њи – стираница, њи – све што је живо. У искуству љубави лежи једини одговор на њиштање како се њстијаје људско биће, како се њстииже здравље.“

Фром пажљиво истиче како у овој „продуктивној оријентацији“ љубав није пасивна апстракција већ активна одговорност.

„Делатна љубав увек подразумева садејство више чинилаца као што су: брига, одговорност, поштовање и познавање. Ако волим, ја се бринем, тј. ја активно учествујем у развоју и срећи људског бића, ја нисам посматрач. Ја сам одговоран, тј. ја одговарам на ње-

гове потребе, на оне које оно може да изрази, а више на оне које оно не може да изрази или их не изражава. Ја га поштујем, тј. (према првобитном значењу речи ре-спицере) гледам га онаквог какво је, објективно, а не изопаченог мојим жељама и страховањима. Ја га познајем, ја сам продро кроз његову површину до језгра његовог бића и повезао себе с њим, из језгра, из центра, а не из периферије свога бића.“

Здраво друштво је у целини једно дубоко понируће штиво. Препоручујемо да га употпуните Фромовим Умећем живљења, Умећем љубави и Анањомијом људске десњрукњивности у којој ћете наћи одговор на питање: како превазићи заједничку лењост оптимизма и песимизма, а потом поново ревидирајте ово живописно полазиште о тешкој уметности само(са)осећања.

М. Х.

СЕЋАЊЕ НА МИТРОПОЛИТА АНТОНИЈА БЛУМА

Други део

Током много година совјетске владавине, Митрополит Антоније је играо важну улогу у очувању живе вере у Русији преко безбројних радио емисија које су емитоване преко ВВС-јевог канала који је ишао у свет. Од овога је можда још и важнији био ВВС – ијев пренос свеноћног Пасхалног бденија у Лондонској катедрали. Кад је почињало Јутрење, Митрополит Антоније је излазио из Олтара како би сабрање, које је стајало и чекало у тамни, подстакао да из дубине душе и грла одговарају на прозбе јер је ово можда и једина Пасхална служба коју ће многи људи у Совјетском Савезу чути.

Почетком шездесетих година му је омогућено да неколико пута посети Совјетску Русију, и тада није само проповедао по Црквама већ се обраћао стотинама људи који су се окупљали по приватним становима како би се срели са њим и ступили у разговор. Књиге са његовим беседама су циркулисале као самиздат међу руским интелектуалцима све док 1990 – тих нису јавно објављене.

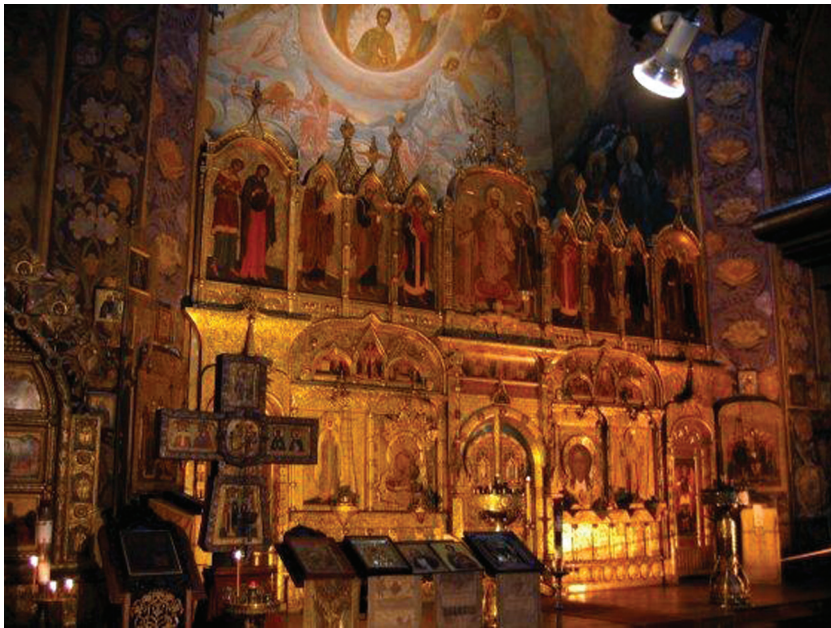
Током претходне деценије његово нарушено здравље га је спутавао да путује у Русију али се дописивао са многим члановима Цркве. У писмима се обраћао Патријарху и Синоду Епископа изјашњавајући се о темама које су уздрмавале црквени живот и наставио је преко својих књига и касета да проповеда поруку хришћанске љубави и слободе – поруку која често у

пост-совјетској Русији није наилазила на лепу добродошлицу.

Једна од анегдота коју је током последњих година свога живота често причао била је везана за једно писмо које је добио од неког монаха из Русије који му је писао да „на Западу постоје три велика јеретика који се доста читају у Русији – о. Александар Шмеман, Јован Мајендорф и Антоније Блум“. Писац писма је замолио уваженог митрополита Антонија да му помогне тако што ће пронаћи што више информација о деловању „тог“ Антонија Блума.

Током многих година Митрополит Антоније је био познат глас на британском радију. ВВС је имао великих сумњи у погледу тога када је Митрополит Антоније први пут предложио да ради преносе на енглеском језику. Имали су бојазан јер су сматрали да ће његов руско-француски акценат и његово одбијање да користи написане текстове довести до проблема. Али очигледни духовни квалитети и способност да током много минута говори течно су довели до тренутног успеха. На висинама његове славе, Џералд Пристленд, чувени религијски коресподент ВВС-ија га је назвао „најснажнијим хришћанским гласом у земљи“.

Једно од најчувенијих емитовања је био разговор са атеисткињом Маргаритом Ласки у оквиру кога јој је рекао да њена употреба речи „вере“ заводи на погрешан правац. „Њена употреба речи ‘вера’одаје утисак не-

чега опционално, нечега што се налази у нашој моћи да бирамо или да одбијемо... Знам да Бог постоји и имам муке да схватим како успевате да и Ви то не знате“.

Било је тренутака и, када је због својих смелих говора, имао проблема у односима са Московском Патријаршијом и када је имао велики број противника. Године 1974. склоњен је са позиције Егзарха зато што је за часопис „Тајмс“ („The Times“), у своје име и у име верника своје епархије, одбацио критицизам усмерен против Александра Солжењичина који је изнео један представник високе јерархије у Москви. Упркос томе, остао је на челу своје епархије и није било покушаја да га спрече да посећује Русију.

Неколико његових књига су веома читане. *Жива молиштва* је бест-селер, који је преведен на десетак језика. Касније је била прештампања као део књиге *Суштина молиштва*.

Стално је имао обавезе везане за јавне наступе. Велики део свог времена је проводио и проповедајући по неправославним црквама, био је учес-

ник многих отворених дијалога и расправа, држао је говоре и исповедао. Често је говорио у болницама, посебно на тему смрти ослањајући се на своја искуства из доба док је био лекар – специјалиста за лечење канцера. Постао је почасни доктор на Кембриџу и на Московској Теолошкој Академији.

Након ослобођења Цркве у Русији, неки свештеници и епископи су предлагали његову номинацију приликом избора за Патријарха 1990. године, али Митрополит Антоније је то одбио навевши као разлог своју старост. „Да се ово дешава неких десетак година раније можда бих и пристао“, речи су које је изговорио људима који су му били блиски.

Раније током ове године, Патријарх Алексеј II, у отвореном писму је поставио Митрополита Антонија на чело нове Митрополије, за коју се надаће окупити све православне хришћане руске традиције у Западној Европи, и која ће на крају можда постати темељ нове аутокефалне Цркве.

Услед дубоке старости и слабог здравља Митрополит Антоније је неколи-

ко пута нудио своју оставку на место главе сурошке епархије али сваки пут је бивао одбијен од стране Московске Патријаршије. Само пет дана пре његове смрти Свети Синод га је коначно ослободио званичних обавеза и те обавезе, а управљање епархијом је пренео на Епископа Василија (Осборна) Сергијевског.

Мало Епископа је у тој мери било приступачно својој стади, и услед тога су се некада дешавале помало и комичне ситуације. Једном приликом, неки парохијанин је позвао како би саопштио да је „Петар“ умро и да замоли за молитву. Митрополит Антоније је одмах пристао и питао је када ће бити одржана сахрана. „Па неће је ни бити“, било му је речено. „Већ смо

га бацили у тоалетну шољу и пустили смо воду“ – испоставило се да је Петар заправо био мали кућни папагај.

Веома посвећено – у питању је био изузетан ниво пажње и посвећености – је умео да саслуша особу која му се обраћа, ко год та особа била. Људи који су одлазили од њега су често умели да кажу: „Никада, нико, у мом животу није са толико великом пажњом слушао оно о чему причам.“

Волео је да посећује дечије кампове и допуштао је себи да буде увучен у њихове игре и често је, одевен у монашку одору, играо хирурга. „Увек носим црно док оперишем“, умео је да каже смешећи се.

Понекад би говорио како зна да људи за њега могу да кажу да је помало „шашав“, па је настављао, „чак и да сам шашав опет сам доста сталоженији и доста „нормалнији“ од оних људи које сматрамо „нормалнима“: „Био сам и доктор и сада сам свештеник а нисам показао баш превише знакова поремећености и растројства“.

Његова избледела и похабана одећа је понекад изгледала да је стара колико и он. Једном, приликом посете Русији, неки монах му је одржао буквицу не знајући да пред њим стоји славни Митрополит Антоније; био је љут на њега што у таквој дроњавој одећи дочекује уваженог госта из Лондона. Митрополит Антоније је смирено прихватио ову критику.

„Увек ми се чинило да је он стварни сведок Христовог васкрсења“, рекао је редовни учесник на годишњем Савету сурошке епархије, „не неко ко је поверовао зато што је чуо за догађај од стране некога у кога има поверења или зато што је читао у књигама, већ неко ко је својим очима заиста видео васкрслог Христа. Сусревши се са Митрополитом Антонијем јасно ми је како је Црква некоме могла доделити назив *равноајосиолни*“.

Џим Форест, 31. октобар 2003. године
Предео са енглеског:
Ђакон Стефан Милошевски,
Храм Светог Саве, Краљево

СТРАНИЦА ПРАВОСЛАВНОГ ХУМОРА

Шиптарско добацивање

Једном су отац Макарије Дечански и прота Радивоје Бјелановић шетали кроз Пећ, а за њима су ишли Шиптари и викали :

- Поп, поп, трнокоп, ме синџири, ме коноп! (Попе, хоћеш ли да те убијемо трнокопом или да те обесимо конопцем или ланцима)

Отац Макарије рече проти:

- Чујеш ли шта ови вичу?

Прота одговори:

- То се мене не тиче. Нисам обичан поп, него протојереј!

- Еее, па не тиче се ни мене. Ја нисам поп него архимандрит!

И безбрижно наставише шетњу.

Немоћ и свемоћ

Почетком октобра 1990. године, Владика Данило је дочекао устоличење у Будиму. Пошто је пре устоли-

чења повредио ногу, у храм су га унели у столицу, на шта неки шаљивац добаци:

- Та, Вас ко папу римског у столицу уносе у цркву!

- Да драги мој, разлика је само у томе што папу у цркву уносе тако због његове свемоћи, а мене због моје немоћи !

Не на дете кумеее, на ђавола!

Приликом једног крштења кум је држао дете на рукама. Дође и моме-нат када свештеник каже куму:

-И дуну и плуни на њега.

На те речи кум пође да плуне на дете.

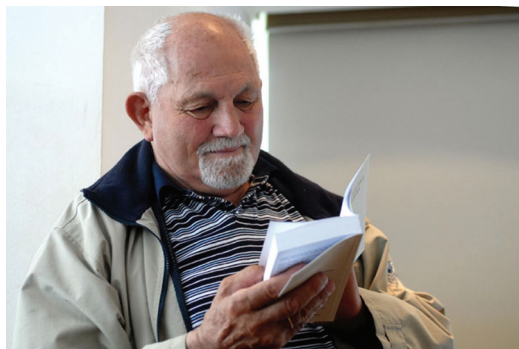
Нее на дееете кумеее, на ђавола на под, запрепашћено га пресече попа.

Протонамесник Дејан Марковић,
Храм Светог Саве, Краљево

ГДЕ СТО И КУДА ИДЕМО?

Разговор са Милованом Данојлићем

Академик Милован Данојлић, један од најзначајнијих српских писаца, песник, романиста, есејиста, сатиричар, путописац, преводилац, члан САНУ и члан Крунског савета, председник Српске књижевне задруге. Дипломирао је на Одсеку за романистику Филолошког факултета у Београду, сарађивао у многим листовима и књижевним часописима. Радио као лектор за српскохрватски језик на Универзитету у Поатјеу у Француској, где живи преко тридесетпет година. Сваког лета од маја до септембра месеца борави у завичају у родном селу Ивановци код Љига. Прву књигу песама објавио је 1957. г. и до сада написао и објавио преко 75 књига. Добитник је најзначајнијих књижевних награда: НИН-ова награда за дело „Ослободиоци и издајници“, Октобарска награда Београда, Змајева награда, награда „Бранко Ћопић“, награда „Исидора Секулић“, награда „Десанка Максимовић“, „Младост“, „Младо поколење“, „Невен“, Виталова награда „Златни сунцокрет“, Жичка хрисовуља, награда „Милош Ђурић“, награда „Извијеска Његошева“, награда „Печат времена“, награда „Дра-

инац“, награда „Григорије Божовић“ и многе друге. Као ктитор храма „Св. оца Николаја“ у Ивановцима одликован је орденом „Св.Саве“ 2001.г.

Замолили смо г-дина Данојлића да за читаоце Жичког благовесника одговори на неколико питања.

Стварањем словенског писма почиње историја нашег српског рода. Свето Јеванђеље по Јовану почиње речима: „У почетку беше реч“, како је Вук Караџић превео грчку именицу Логос, блаженопочивши Владика Данило будимски је говорио да је тачнији превод ове многозначне и вишеслојне речи, Смисао. Бог је смисао и Он даје смисао и творевини и човеку. Можемо рећи да сваки човек трага за смислом, словесно је биће, јер слови тј. говори, кроз реч исказује себе и свет око себе.

1. Једном с'ће рекли да је њесник љримио блајослов Божији, али у истјо време и љроклейсјиво. Да ли с'ће бавећи се љисањем љронашли смисао живоџа и љостјојања? (Иначе, једно ваше дело носи назив „Добро, јес'ће, живейи“.)

За смислом се трага у сваком стиху и свакој речи. У језику је светлост свих значења. Смисао се наслућује, делимично открива, и губи. Од речи сазнајемо многе ствари до којих другим путем не бисмо никад стигли. Писање је то: трагање за смислом. Сваки срећно нађен и добро уобличен израз је блесак у хаосу и таму која нас окружује. Један избор својих стихова сам, у духу таквог осећања, назвао

„Обнова смисла“. Тако и радост, која нас испуњава при читању доброг књижевног састава, јесте срећна расветљавања у глави и у души. Дobar читалац је песник, равноправан са творцем написаног, а реч поета на грчком значи творац, стваралац, свеједно да ли је у питању онај који зида кућу, обрађује земљу, компоњује симфонију или ископава рудно благо из слојева језика. Сви они, у скромним границама, опонашају Првог Песника, Творца свега видљивог и невидљивог.

Прве песме написали сте још док сте ишли у нижу гимназију у Љигу, од тада сте објавили многа дела за децу и одрасле. Написали сте неке од најозбиљнијих расправа о поезији за децу: *Један век дечије књижевности* и *Расправа о наивној поезији*. Дечија књижевност је заснована на „наивној свести“ и „на дечијем у човеку, у природи, у стварима и у речима“, дечија песма је потребнија одраслима него деци.

2. *Негде сте написали да је језик најлепши дар који песник добија од своја народа, а песма покушај давања уздарја. Какву будућност има дечија поезија, и у којој поезији?*

Ону и онакву какву човек изгради за себе. У овом тренутку, не може се рећи да је у плодном дослуку са добрим смислом постојања, то јест, са поезијом. У трци за материјалним богатствима, за новцем, духовни живот је потиснут на маргину, осуђен на илегално преживљавање. Живимо у потрошачком друштву, или тежимо ка таквом животу, и нисмо, због тога, срећнији од наших предака. Један од подстицаја за своје деловање песник може наћи и у отпору према таквом стању ствари. Душа, срећом, има своју одбрамбену технику, зна да оцени шта губи са неким добитима, и шта добија са неким жртвама, или губицима. Било је оваквих, па и горих раздобља у прошлости, и

увек је долазило до препорода.

Што се тиче дечије песме, залет који су јој дали Змај и Душан Радовић очито је спласнуо, ваљда зато што је, у нашој свакидашњици, премало наивног радовања, љубави према малим стварима, премало препуштања игри. Поезија ни иначе, а дечија песма посебно, не живи од рутинског римовања... Такво је време, оно, срећом, тече, па ће једног дана протећи, начинити заокрет и окренути лист.

3. *Данас, барем у нашој земљи, људи све мање читају. Живимо у доба Интернета, друштвених мрежа и електронских медија. Да ли ће књижа у истрајаном облику постојати?*

Људи ни у прошлости нису много читали, на књигу су били упућени малобројни појединци. Незаинтересованост за књигу данас се боље види него некад због демократизације писмености. Познавање азбуке је минимални читалачки програм, примењује се у коришћењу беле технике и банчиних услуга, у најбољем случају за праћење дневне штампе.

Не могу да замислим културу без књиге. Она је њен незаменљиви инструмент, посвећени предмет духовног општења, нешто што има земаљске димензије, што се даде опипати, што чувамо у кући, чему се враћамо, што волимо да гледамо, а не само да читамо. Интернет ће се, као и сви слични изуми, усавршавати, донде док себе не укине и не превазиђе. Књига је камен уграђен у темеље певања и мишљења.

4. *Преводили сте са француској, енглеској и руској језика поезије и велике песнике: Ш. Бодлера, В. Шекспира, Ј. Бродској, Е. Сиорана, Л. Арајона, Е. Паунда, В.Б. Јејтса, Е. Јонеска, П. Клодела и др. Која би сте од наведених песника издвојили и да ли је теже писати или преводити?*

Превећење поезије – у мом случају

препевавање – и тежи је и лакши подухват од оригиналног стваралаштва. Лакши, јер је садржај утврђен и доживљај окончан, а тежи управо зато што је тачно задато шта треба постићи – дат је образац коме се никад до краја не можемо приближити. Сваки од поменутих стваралаца испунио је бар једну годину мог интелектуалног развоја, сваки ми је нешто дао, подстичући ме на испитивање изражајних могућности нашег језика. То су моји факултети, моји, са већим или мањим успехом, положени семестри.

5. *Познавали сте и дружили се са мноштем нашим и сираним њисцима и њесницима. Ко од њих заслужује већу њажњу данашњих читалаца и љубитеља књије?*

Од Андрића, Сиорана, Јонеска и Бродског (да поменем само њих) чуо сам много занимљивих и паметних ствари. Радо сам се дружио са драмским писцем Александром Поповићем. Крлежа је, у сусретима, био бриљантан. Волео сам, у младости, Бранка Миљковића. Ту су још Васко Попа и Миодраг Павловић. Дружио сам са књижевницима различитих уверења, са онима који, између себе, нису могли очима да се виде (Зоговић, Давичо, Марко Ристић, Милован Ђилас). Од сваког сам чуо нешто занимљиво и добро.

Оно што је, код живих писаца, најлепше и најбоље, налази се у њиховим књигама. У свакодневном животу они се, често, одмарају од себе и од својих опсесија, показујући само делић онога што у души носе.

6. *Ваш њознаник и њријатељ Пејтер Хандке, добитњик је овогодишње Нобелове награде за књижевности, изложен је најадима њојединаца у нашем „рејону“.*

Хандке је, пре свега, пријатељ истине, и, с тим у вези, пријатељ нашег народа. Усамљен у животу, солидарисао се са нашом самоћом. Кроз тридесет

или педесет година, неко ће читати његова дела, а за ове који га нападају нико неће знати да су икад постојали. Ти напади су израз људске глупости и нискости, надахнути политиком, а тамо где политика умеша своје прсте, готово је са непристрасношћу и мудрошћу.

7. *Живите већ неколико деценија у Француској, њројували сте многе земље. Да ли смо, као народ, ближи Истоку или Западу, и да ли се нешто мења у нашој слици, у њоређењу са њоследњом декадом ХХ века?*

Та „слика“ нема никакве везе са стварним стањем, она је била у функцији припрема за бомбардовање, и пошто је агресија окончана, о нама се више не говори, па је „слика“ утолико боља. Они о нама ништа не знају нити желе да знају... Тако је најбоље, то јест, то је наш нормалан положај пошто смо мали народ и мала земља.

Иначе, ми смо ту где смо, између Истока и Запада, и са једне и са друге стране узимамо оно што нам је потребно, што нам се чини добро, што нам одговара. У извесном смислу, ближи нам је Исток, обдарени смо његовом фаталистичком помиреношћу, али без ослонца на нека постигнућа западне цивилизације и технолошких достигнућа нема нам напретка, као што ни Исток не може без тих достигнућа. Подразумева се да се према Западу односимо као слободни људи, да прихватамо његове вредности по слободном избору, а не према наређењима Бриселске комисије.

8. Велика Британија излази из Европске уније, а наши званичници понављају да Европа нема алтернативу. Како доживљавајте ЕУ и како видите њену будућност?

То је интересна, економска и финансијска заједница богатих земаља Запада. Тако је основана, то је и данас њено језгро. Политички несамостална, војно под чизмом Америке, без ослоња на сопствену културну традицију, на јудео-хришћанске темеље, на којима је некада почивала. Не могу да нагађам каква ће јој бити будућност, знам једино да ће се богати увек некако нагодити, у свом најбољем интересу, а да ће нас, мале, оставити на цедилу, ако им тако одговара. Енглези су израчунали да им је губитак већи од добитка, па зато покушавају да изиђу, а нас наговарају да уђемо. Дакако, у старим и развијеним земљама Запада има много врло корисних достигнућа, које бисмо могли преузети и даље развијати. Европа би тако ушла у Србију, а не Србија у њене административне границе које често одређују геостратешки планови. Ми заборављамо да је родно место демократије у старој Грчкој, то јест, на Балкану, и да смо, почетком прошлог века, успешно развијали демократију и њене услове.

9. У вашој поезији сви бејови и лутања завршавају се у тачци из које сте пошли, у Шумадији, у селу Ивановцима, у Качеру. Како вам данас изгледа српско село, и има ли наде за остварење села?

Село мога детињства коначно је мртво, и што је најгоре, и сам народ као да је почео одумирати, пошто наталитет из године у годину опада. Тренутна слика је обесхрабрујућа, али тренуци нису вечити. Ваљда ово неће трајати бесконачно. Било је, у прошлости, у 16. и 17. веку, раздобаља у којима се Србија празнила, после неких ратова и бежанија које би уследиле, па се после обнављала, да почетак 19. века дочека на ногама, и крене у ослободилачки рат. Препород је увек могућ, а кад ће и како до њега доћи, тешко је предвидети. Ја се тешим мишљу да није нама, данас живима, дата невероватна прилика немоћног присуствања ишчезавању једне нације. Ваљда ће нас нешто разбудити, а шта и како, то је тајна живота, чија енергија повремено опада, и обнавља се...

10. Ове године сте добили награду „Григорије Божовић“, која вам је уручена у Зубином Појтоку. Тада сте обишли наше манастире на Косову и Метихији. Посијоји ли начин за решавање ове кризе која траја деценијама?

Не само деценијама, него и вековима. То је наша болна рана, ваљда ће се наћи излаз. Ништа на свету није вечито. Верујем у оно што се зове мудрост живота. Не треба журити, не треба се залетати. И ту су стране силе умешале своје прљаве прсте, па сад не знају шта ће са оним што су произвеле. Ни Шиптарима није лако, и они су се нашли у положају монете за поткусуривање. Срећом, имамо Цркву, која је увек била безусловно са својим народом. Зато и покушавају да у њу унесу расцеп. Без успеха, надам се. Негујмо стрпљење, веру и наду. Ничија није горела до зоре.

11. Српски народ слави велики јубилеј, осам векова аутокефалности своје Цркве. Шта за вас значи ова прослава?

Подсећање да нисмо пали на земљу са последњом кишом, да столећима опстајемо на овом тлу, да смо стекли нека искуства која нам могу бити од користи у садашњости и у будућности. Онај коме је аутокефалност дата на поклон, постигао је то добротом, племенитошћу и смерношћу пред којом су се отварала многа врата ондашњег света. Он је и данас наш духовни вођа.

12. Реци ми нешто о православној заједници у Поатијеу, граду у југозападној Француској, где живиш.

Својевремено смо се ми, православци, састајали по разним капелама и малим црквама, чак и у једној фискултурној сали, а онда нам је католички бискуп уступио једну велику цркву из 19. века, да га не би претворили у магацин. Тада је преграђен део за олтар, осликани су ликови светаца, а донели смо и много икона. Бискуп нам је уступио и знатан део опреме, тепиха, столица, налоња и осталог прибора. Сада је то права црква по источњачком обреду и укусу. Од верника, има Руса, Грка, Румуна, доста Грузина, а од Срба нас двоје-троје. Ту

је и вредан хор, који предводи попадија. Два свештеника, два ђакона... Француска православна црква је била под јурисдикцијом Цариграда, у последње време се више приклања Руском центру, тежи осамостаљењу. Свештеници врло озбиљно и савесно обављају своју дужност, и отац Филип и отац Пјер су Французи.

13. Живимо у доба глобализма, у секуларизованом и њојрошачком друштву, епоизам разара дух заједнице, њу су райови и сукоби у многим државама, њу миџрације сџановништва, ку да све њо води?

Све су то, више или мање, старе ствари, само их ми, у нашим кратким животима, први пут преживљавамо, па нам се чини, пропаде свет. А човек је увек налазио снаге да се усправи до своје пуне висине, да на рушевинама започне нову градњу. Тако ће, ваљда, и у будућности бити. У тренуцима кад је најгоре, дух је посебно активан и храбар, тешкоће га подстичу на тражење смелих, животнорних решења. Свет пропада откако је створен, и пропадајући, обнавља се.

14. Шта може њесник у оваквом, оскудном времену, и у осиромашеном, збуњеном њлемену? Песници су увек били њласници слободе, да ли је и зашто њихов њлас данас у њихнуо?

Понекад, у понечему, данашњи песници, на Западу, личе на ране хришћане, оне који су се састајали у катакомбама. Важно је већ то што се састају, што се не предају. Ми смо се заклели на искреност и истинитост, на служење лепоти и језику, а публика ће нас пратити онолико колико јој је, у датом тренутку, потребно. Ова трка је дуга, не смемо падати у малодушност.

Разговор водио: протојереј
Светолик Марковић

ДУХОВНА ОТКРОВЕЊА РАСТКА ПЕТРОВИЋА

Грађанска српска култура, начета беспримерним страдањем у Првом светском рату а готово дотучена током и после Другог светског рата, имала је у личности Растка Петровића једног од најрадозналијих духова. То је, да подсетимо, млађи брат Надежде, којој није сметао њен углед сликарке да буде ратна болничарка у доба великог изгинућа свога народа. И Растко је поднео и књижевно посведочио ту велику епоху, најпре кроз приказ искуства кроз које је, у повлачењу, са толикима прошао. Једне „божићне ноћи“, у поеми „Велики друг“, песнички глас призива бруталне призоре албанске голготе српске војске и становништва на путу према обали Јадрана поткрај 1915. године:

Онде по дивним пољима смо
бљували,
О, корење, о, кајмак трули, пун гљива,
О, гађења; сви смо ракољили се,
пљували,
Па ипак, о свему овом божићна ноћ
моја снови.

Тренутак с којег се покреће лирско присећање нарочито је обележен: реч је о ноћи празника Рођења Богомладенца, а наспрот њеној сакралној аури песник доноси слике одбојних физиолошких реакција. Ефекат депоетизације и очуђења је, ипак, тек први корак Расткове замисли, чија је крајња тачка – апотеоза заједничког пострадања. (Имао је Растко, почетком превратничких двадесетих, и невоља због авангардних превише смелих спојева, када је

био оптужен за светогрђе те био на домак излучења из Цркве. А својој Цркви је, за разлику од многих савременика, срчано припадао. Али, неспоразум је био превладан: у њему су обе стране, и црквена и песничка, имали донекле право.)

У великој теми Великог рата, у чијем је оквиру, по Петровићевим речима, Албанија један „беспримеран комплекс“, почетну слику поеме „Велики друг“ песник обнавља и сели из текста у текст. Значи, то му је био битан, опсеиван мотив. Слика „милостивог сусрета леђа“ двојице незнанаца током ноћног починка у хладној колиби, који један другом ни ликове ни имена не знају – исказује се у поеми као почетак поновног, макар и несвесног повратка у однос људске узајамности, у страхотама раскинутих социјалних закона. Људски дах задобија у семантици „Великог друга“ несвагдашњу легитимацију: „Притајих своју болесну руку близу његова даха: / То ме последњи живи угарак људства греје!“ Граница људских обзира, елементарне културне заједнице, већ је прекорачена. Осећање за Другог и Друге посве је загашено, али се и јунаково поједињство растаче у преосталим сликама свести.

Албанску тему Растко приповеда и

у роману *Дан шестии*. На истакнутом месту одељка „Стеванова мисао у олуји“ налазимо идеју о неуништивом „човечанском принципу“, мисао извојевану у крајности свеопште дехуманизације и помора: „*Оно што је човек и оно што је човечност отићи ће из њега, као да нису били потребни векови и векови да се кроз милијарде генерација усели.*“ Растко долази до сржног духовног саживљења с колективом, до новог осећања припадања заједници, посредством ликова невољних зимских сапутника, који се у поеми – а посебно они прешли у онострано – интегришу у обоготворену фигуру Великог друга. Блиска чињеница очигледне смрти, која није смрт незнанца него неког што је у једном важном часу био песнику допуњујући део, јер су били слепљени леђа у леђа, неизбежно раскриљује спасоносну откровењску оптику, оживљава солидарност замрлу у егоизму гладних промрзлих путника:

Гле, гле, како у царском вознесењу
Падају оклопи са тела,
И цепају се труле крпе
Пред бескрајношћу откровења;
Разголити се сад бок, сад ребро,
помоле се сад колена бела;
И све су зрачније очи у хрпе
Хаџија, с којих падају одела.

Мрачни понор између лимита људске материјалности и виших вредности усађених у телесни сасуд – јесте размак што га песник искуствено открива. Централна откровењска слика ипак је везана за лик жене што се појављује и у поеми и у деоници „Стеванова мисао у олуји“. Кроз свеколику пустош жена носи плод, лирским оком поеме „Велики друг“ доведен у везу с рођењем Богомладенца. Азурно озарење новог живота, у материнској утроби, на планини коју слеђени мученици упо-

ређују са Христом:

У жена се чак провиди чедо у утроби.
(Почива ко бурма заручника у
кутији),
Огромни ме поглед његов плавила
зароби;
Ја не сретох никада поглед
заноснији!

Саблажњиво побуњена индивидуалност у поезији Растка Петровића непосредно после рата постепено се утишава и пресабира. Тако је и у чланку „Божична звона кроз векове“, док говори о поратном путничком искуству откровења сопствене културне и духовне прошлости у скровитим и забитим пределима:

„Неколико стотина манастира средњег века, представљају нешто од најлепшег, најзаноснијег и најпривлачнијег, чиме се одликује ова земља, коју с нараштаја на нараштај својом називамо. Провести неколико недеља под њиховим сводовима, тумачити себи једну по једну њихову икону [...] Ето то значи понова научити корачати, дисати, осетити велико плавило неба над собом, и мирне младе шуме близу својих ноздрва.“

Другим речима, реконструкција рушевног појединства обавља се кроз оснажење културне и духовне самосвести – „на живот нови“. Пројектује самога себе у здање стваралачких прегнућа српског, али и словенског рода – упућује се према далеким почецима. Отуда су записи са Охрида нарочита места Растковог унутарњег путописа и самооткровења. Као актера авангардне поетике, Растка Петровића занима „живот народни у његовом првобитном, почетном животу“ који „представља један сталан и импулсни напор, основни, за духовно ослобођење“. Такав импулс уочава у Првом устанку и фигури Карађорђа, као ве-

ликог појединца и моћног носиоца колективне пројекције. За почетним животом културног колектива, отаџбине с којом се духовно стапа, Растко трага на примерима историјске борбе, али и – у делима грађења и стварања.

Почетком двадесетих обилази све што се може обићи од манастира. Открива и раскрива, примерице, у пустој косовској светињи, окруженој побуњеним Арнаутима, сада чувену скулптуру Богородице Соколичке, сву посуту народним украсима.

Тумачи су одавно увидели да „охридски призори“ заузимају привилеговано место унутар читаве културне географије којом се песник креће. У путопису „У славу Светог Наума“ описује „равно, густо плаво огледало језерско, са азурним плавилом свода над собом“, али наш лирски путописац, мимо очевидне лепоте, читаоцу изнад свега предочава „неко чудно подсећање на наш најосећајнији живот што протичаше кроз нас“.

У запису о рушевини охридског манастира Свети Заум песник истиче како „неколико стотина мученика и испосника, од почетка самог нашег историског живота, аскетовало је ту по пећинама и колебама припремајући неуморно градиво за будућу словенску цивилизацију“. Ту се, значи, збио иницијални културни импулс, у околини се излегло „оно прво јато словенских књига“. У чланку о базилици Св. Климента у Риму, потенцира да је међу најстаријим хришћанским светињама Рима иконописачки рад словенског апостола Методија – не би ли потцртао да наши уметнички почеци имају широко зрачење. Описујући охридског Св. Климента, у запису „Људи, лабеди, светитељи“, опомиње да је читав век старији од Немањине прве задужбине у Расу – да је тај храм још основнија прошлост.

У завршници текста „Велико јутро под грмом Вишњићевим“, Растку се најпре причују црквени хорови од птица на крошњама. Символика духовне вертикале, „земља на небу“, буквализује се у том заиграном опису. Песник супротставља владарско задужбинарство („Наши племићи и краљеви подизали су у дубоким горама, под стенама, на врховима брегова манастире од мрамора [...] то беше место њино на небу“), принос управљен према горњим нивоима, с једне стране, и духовни напор сиротог народа, с друге: „зидали су поетске и моћне и епске легенде; и сваки догађај претвараху у химну. То су били слепци, гуслари са својим задужбинама којима ускликовају чисту патњу своју у небо.“ Задужбине рукотворене и нерукотворене, тј. усмене колико и жртвене, Растков опис доводи у исту раван. Линија народне задужбинарске вертикале преусмерава се надоле, у земљу која, вековним крвним улозима, симболички постаје небо, по аналогiji с властеоском градитељском жртвом:

И када би погинули, своја тела узиђивали су, изгледало је, у земљу чврсто неосвојиво и за вечна времена. Сва брда, све њиве и сад, и од првих борби за ослобођење, и од оних јучерашњих, изривене су, ископаване, изобразане, изграђене увек наниже, у дубину. То су задужбине целог народа, племена, и његово право на небо и место његово на овоме. Зато ноћи у послушковању оних који путују и корачају, који су јуче проливали крв а данас већ су запослени, гледам слику коју је још давно својим затвореним очима Вишњић гледао, у дивљењу: слободну Отаџбину на небесима.

Небески храм је, телима претходника, узидан дубоко у земљу. Дотле се Отаџбина, закратко слободна и велика – на трагу Вишњићевог привиђења

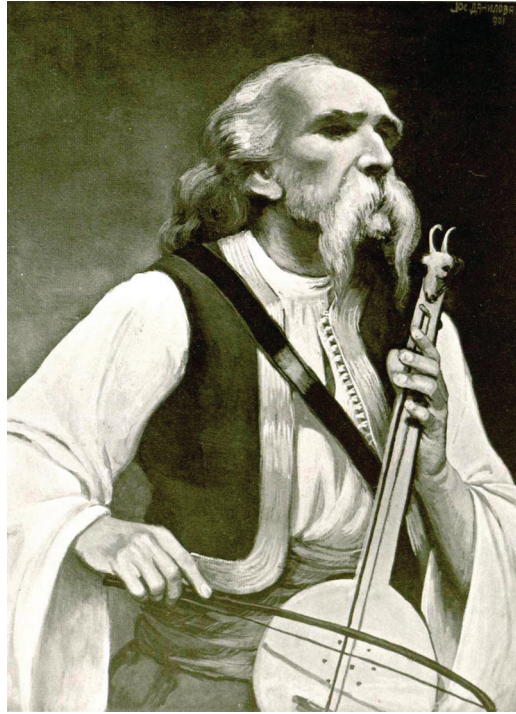

„вишг Србије по небу ведроме“ – обрела високо изнад песниковог откровењског погледа.

Идеолошка завеса после Другог светског рата, задуго је ограничила могућности сазнања о духовним трагањима наших културних првака између два рата, али и ранијих, уколико се нису уклапали у наметнути политички образац. Тако ни до данас нисмо довољно свесни да су најмодернији умови српске културе, ако не рачунамо левичаре, били наднети над тим да предањска искуства приближе своје времену. После узвишеног и страшног искуства Првог светског рата, када је реч о Србији која се борила за опстанак и одржање, ово је било аутентично упориште. Тако је и Растко Петровић, поред есеја о „младићству народног генија“ (који је међу утицајнијим његовим радовима и за наше модерно самоосвешћење), написао и есеј „Народна реч и гениј хришћанства“, деценијама у нас, из познатих разлога, потиснутог из ширег оптицаја.

Модерниста Растко не одбацује хришћанство из властитог и искуства заједнице.

Он истиче како је старим Словенима „милима, дивљим и злим као деца“ хришћанство прионуло непосредно и ненасилно, у лику Христове представе као Доброг пастира, „који млад и голобрад прилази са јагањцем на раменима, или седећи на камену дели јагњад на два стада, од симболичних голубова, шестокрилих анђела, риба и гранчица“. Наши древни преци, према Растковом тумачењу, хришћанство примају као живописну новост, као бистру радост „детињски устрептале душе“, јер живот који знамо нији коначан, те да се отварају могућности „чуда и преображаја“, али и очекивање Апокалипсе. Поред осталог, заветни Косовски бој потврђује онај статус на који га је издигла народна епика, али и црквено утемељен лазаревски завет: „Битка на Косову, са овако апокалиптичним утиснутим жигом, није више борба племена ни

борба за слобodu, ни за самоодржање друштвено ни државно, но је борба за самоодржање његово духовно и спиритуално; и значи слободно справљање за друго једно царство хармоније и величине.“

Хришћанство је развило дух „беспримерног мартиризма“, жртвености. У распону од детињег безазленства и радости до отпорне силе, спремности на жртву, очигује се Растково тумачење „генија хришћанства“, уграђеног у историјски живот нашег народа. На необичан, песнички ванредан начин, оба пола „генија хришћанства“, сустиче се у фигури Карађорђа, који се Растку привиђа у поратном пределу Шумадије, у тексту „Велико јутро под грмом Вишњићевим“. Србија постаје онај „Велики друг“ из Албанске голготе, а Карађорђе се песнику причињава као „Добри пастир“ са јагњетом на раменима:

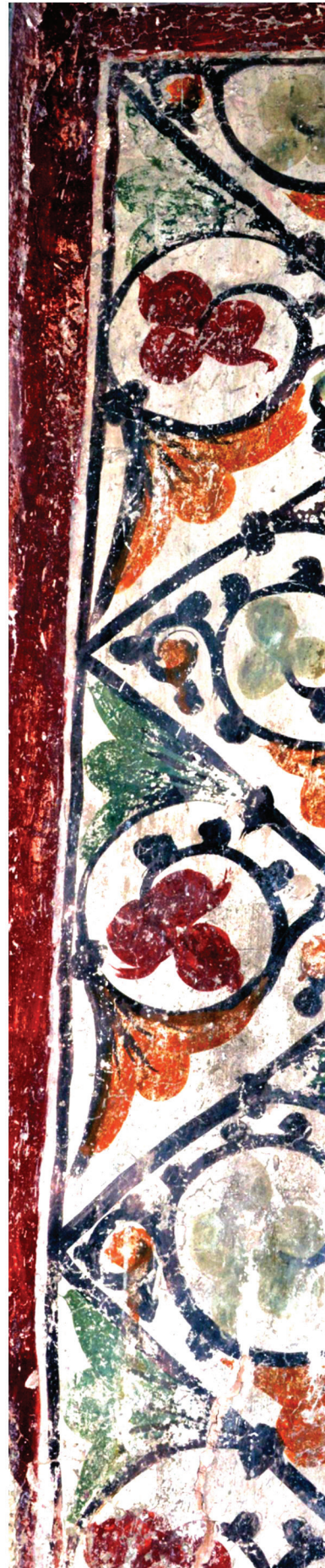
„То је само један обични, прости тежак само, који се враћа са јагњетом из шуме, од чобана можда; али исто

тако крепак, исто тако одлучан и свеж какав је морао бити Црни Ђорђе из Тополе, о коме пева велики Вишњић да је ранио пре зоре, да се умивао, молио богу и пио јутром по чашу ракије. Он је живео у друштву чобана и њима је најпре говорио, када је дошао час да треба ударити за слободу и да треба бранити веру, да пусте најпре сва стада из обора, да у часу када се људи обрачунавају између себе пођу животиње куда је њима драго. Једно једино јагње које је љубио понео је на својим раменима у страшно знамење и у крваво крштење.“

У асоцијативној близини симбола јагњета јесте и чистота, али и крвава жртва. И то је сагледао Растко Петровић, један од најодушевљенијих и најотворенијих духова међу нама, који је упознавао и друге културе, од Европе до урођеничке Африке, али није заборављао одакле се отиснуо и којем предању дугује свој дубински лик и садржај.

Др Драган Хамовић

ВЕРОНЯУКА

ВЕРСКА НАСТАВА У СРБИЈИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

Године уједињења

Први део

Пре ступању у нову, већу и мулти-конфесионалну државу, Српска Православна Црква је у оквиру Краљевине Србије имала статус државне цркве. На тај начин Црква је била под контролом државе, али је имала привилегован положај, заштиту и слободу у вршењу своје земаљске мисије. Овакав статус нашао је своје законско упориште у Уставу као највишем правном акту сваке суверене државе. Сви архијереји, свештеници, вероучитељи и црквени службеници третирани су као државни чиновници, односно примали су плату из државне касе. Вера је сматрана врло важним, неизоставним делом живота људи у Србији оног времена, због чега је природна била тежња да наука о вери буде део образовног система. Тиме су на млађе нараштаје преношене моралне поуке, хришћански идеали и вредности од најранијег школског узраста.

Уједињење Срба, Хрвата и Словенаца у једну заједничку државу довело је до значајних промена у друштву, пре свега јер је било неопходно коезистирање трију различитих култура и религија. Створена је једна више конфесионална држава у којој су најбројнији били православни са 46,6 %, на другом месту су били римокатолици са 39,4 %, затим мухамеданци са 11%, и пар процената остали (*Слијейчевић*), те је било неопходно осигурати

слободу и равноправност свим конфесијама. Културне специфичности у којима су народи живели пре уједињења, отежавале су живот у новооснованој држави.

Просветне прилике у Краљевини СХС биле су у многоме рефлексивна општег стања у друштву, а то стање би се речју могло окарактерисати као конфузно. Рад на доношењу закона је често изостајао, био је недовољно брз, имплементација и примена закона била је у великој мери проблематична. Димић наводи да је до настанка првог државног просветног програма дошло тек у децембру 1927. године, а ни тај програм никада суштински није заживео.

Први Устав Краљевине СХС донет је 28. 6. 1921. године и њиме се започиње рад на креирању државне политике. Уставом се напушта систем државне цркве, прокламује се слобода вероисповести (чл. 12), али не без икаквог уплива државе у црквена питања. Важна одредба устава јесте стављање верске наставе на факултативни ниво (чл. 12), чиме се она недвосмислено деградира. Тиме је број часова веронауке постао умањен и присутан само на нижим нивоима образовања. То је изазвало отпоре црквених кругова, након чега је уследила деценијска борба за решењем статуса верске наставе.

Прогресивистичко оријентисани кругови у држави су готово од уједињења настојали да се веронаука избаци из школа, или макар да је предају учитељи, никако свештеници. Црква је свим овим тежњама и нападима, као што ћемо касније видети, успела да се одупре после година борбе, пре свега због великих напора и борби црквених прегаоца за очување веронауке. Такође, статус који је Српска Православна Црква имала у народу, као и однос државе према њој базиран на свести о снази и омиљености цркве у народу, омогућио јој је да сачува своје позиције. Црква је сматрана директном наследницом славне средњовековне цркве. Тај култ је живео у народу и није био нешто што се олако могло потиснути.

Црква је била под патронатом државе, али је упркос (или можда сходно) томе успела да уради много на свом развоју. Током 1920. године отворен је Богословски факултет у Београду, за припрему клирика постојало је пет

богословија, а за спремање монашког подмлатка у Манастиру Раковици је 1923. отворена Монашка школа.

Практичне импликације стављања верске наставе на факултативну основу биле су мањи фонд часова и њено присуство само у основном образовању, док је у средњим и стручним школама није било. Тиме је извесно нарушена ранија позиција, али је са друге стране доста урађено на осталим пољима црквеног деловања. Речју, време је обиловало трвењима и понеким поразом, али је крајњи исход био такав да је Црква постајала јача и присутнија у друштву. То се може закључити на основу броја верника, клирика, манастира, црквених школа и здања, јер је све побројано у периоду између два рата повећано.

Марко Трајковић,
докторанд ПБФ у Београду

-наставак се у следећем броју-

ВЕРОУЧИТЕЉИ НА „КРЕФУ“

Како се нове тенденције у школству окрећу према новом дигиталном времену, тако се и од оних који раде са децом у школама очекује познавање ИКТ вештина у коришћењу електронских помагала у извођењу наставе. То је нови изазов за многе предмете па и за Веронауку. Један добар пример и доказ да и вероучитељ може ићи у корак са дигиталним применама на часу и прати савремене токове у образовању је и учешће два вероучитеља из Краљева на фестивалу „Креф“.

Међународни фестивал, креативних едукативних филмова – КРЕФ, је високо рангирана манифестација коју подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Из више земаља окупља ауторе кратких филмова који су темом блиски свету младих и приказују живот у школи. Ове године такмичење са филмовима у најужем финалу одржано је у Лесковцу, а њему су присуствовали вероучитељ Милан Милутиновић испред ОШ „Ђура Јакшић“ у Конареву и Марко Јоргић из ОШ „Вук Караџић“ Рибница.

Марко Јоргић је издвојио из свог серијала „Фокус генерација“ филм „Улица није игрица“ који се бави проблемом младих и злоупотребом коришћења мобилних телефона. За овај филм који је радио са својим ученицима осмог разреда, добио је посебну награду као најбољи едукативни филм за 2019. Филм који је урадио у сарадњи са колегама из школе и ученицима као промотивни

школски спот освојио је 3 место на овом значајном такмичењу.

Филм вероучитеља Милана Милутиновића „У долини векова“ је показао висок степен озбиљног приступа у примени пројектне наставе у школи. Ученици од петог до седмог разреда уз упутства и консултације са вероучитељом, истраживали су и прикупљали

податке о значајним споменицима културе, центрима духовности, предачке заоставштине и објектима других институција које су у њиховом окружењу. Израдом макета знаменитости њиховог краја, оригиналном презентацијом, која је приказана на овом филму, освојили су друго место уз похвалу за висок степен у квалитету образовног постигнућа.

Поред дела са доделом награда вероучитељи су за три дана колико је фестивал трајао учествовали у радионицама које су едукативно дале усмерења за правилну примену и употребу електронских помагала у настави. У делу фестивала занимљиву причу и подршку је изнео Игор Јурић из *Фондације Тијане Јурић* о безбедности деце на интернету.

Овакав успех на Крефу потврђује да вероучитељи својим потенцијалом могу проширити оквире свог рада и достојанствено се носити и са другим предметима на путу нових ИКТ изазова у раду са децом.

Вероучитељ Милан Милутиновић

ОСНОВНА ШКОЛА „ИВО АНДРИЋ“ У ПРАЊАНИМА

Школа у Прањанима основана је на иницијативу свештеника прањанског Милосава Јеремића. Уз помоћ председника општине добија дозволу за рад од Попечитељства просвете и почиње са радом 1858. године. Након Другог светског рата уз школу радила је и нижа гимназија, а 1955. године школа је организована као осмолетка. Данашњи назив школа је добила по нобеловцу Иви Андрићу 1979. године. Школу у Прањанима похађа сто шест ученика, а са издвојеним одељењима 201 уче-

ник. Школска зграда је изграђена непосредно у близини два православна храма и са њима чини једну амбијенталну целину. Свих сто шест ученика школе у Прањанима похађа Верску наставу чији је наставник Вероучитељ Никола Гавриловић. Близина храма омогућава да се часови Веронауке практично изводе у храму и да се ученици активно укључе у молитвени живот Цркве у Прањанима.

Школа је у прањанском крају покретач и носилац многих пројеката, културних, спортских и других манифестација, од којих се посебно

издваја обележавање „Мисије Халијард“. Тада се полагају венци на Галовића пољу где се налазе спомен плоче у сећање када су мештани овога села спасили више од 500 америчких пилота током Другог светског рата 1944. године. У знак захвалности мештанима, Америчка амбасада је изградила спортску салу у школи, дом здравља у центру села и обећала помоћ школи за још пар пројеката. Школа у Прањанима се састоји од још седам издвојених одељења која се налазе у Брезни, Теочину, Коштунићима, Срезојевцима, Богданици, Гојној Гори и Каменици. Ове школе имају укупно шездесет једног ђака од првог до четвртог разреда и сви похађају Веронауку. За Верску наставу у тим школама задужен је вероучитељ Дарко Главоњић.

Школа у Брезни. Почела је са радом 1842. године и сматра се најстаријом после Брусничке школе у Таковско-рудничком крају. Школа има 8 разреда, а укупно 20 ученика. Прошле године је из школе било 6 пласмана на републичком такмичењу, од којих је треће место освојено из географије. Поред школе се налази Црква посвећена Светом великомученику Димитрију, на чији празник школа организује манифестацију „Митровски дани“ са пригодним културно-уметничким програмом.

Школа у Теочину. По легенди, која је у народу сачувана, село је добило назив по лепотама овога краја. Преноси се са колена на колена да су становници Чачка и осталих поморавских села бежећи од Турака према Суворору на овом подручју били изненађени ширином погледа на све четири стране света и свежином ваздуха. Сви су међу собом говорили: „Те очи да стану од зеленила и лепоте!“ Од сталног понављања „Те очи“ народ ово подручја назва Теочин. Шко-

ла у овом селу је почела са радом 1941. године. Данас Теочин има четвороразредну школу коју похађа 12 ученика. Пре седам година први пут је организована манифестација „Теочински дани“. Жеља наших ученика била је да ово прерасте у једну лепу традицију која данас повезује различите генерације са циљем истицања значаја вредности дружења у сеоској средини. У непосредној близини школе налазе се споменици устаничких војвода, Милића Дринчића и Божидара Недића.

Школа у Коштунићима. Основана је 1945. године. Носи име по Анђелији Мишић, мајци војводе Живојина Мишића која је пореклом из засеока Дамљановићи у овоме селу. Непосредно у школском дворишту се налази споменик подигнут у славу и част бораца и јунака који су живот изгубили у Првом и Другом светском рату, а пореклом су из овога села. Поред школе се налази храм посвећен Светој Петки. Због близине, понекад смо у могућности да час Веронауке одржимо у храму или у црквеној порти. Школа је реновирана крајем прошлог века када је генерал Јован Чековић дао свој допринос. Школу сада похађа 5 ученика распоређених у три разреда.

Школа у Срезојевцима. Први пут је подигнута 1936. године, а са радом почела 1938. године. Мештани су школу градили из сопствених извора и сопственим радом. На данашњем месту школа постоји од 1957. године. Школа има две учионице, малу канцеларију и велико ограђено двориште које је безбедно за ученике, њихову игру и часове физичке културе. Данас школу похађа шест ученика другог и четвртог разреда. У близини школе је и споменик кнегињи Љубици, која је рођена у Срезојевцима у породици Вукомановић, а касније позната по удаји за Милоша Обреновића.

Школа у Богданици. Са радом је почела 1948. године као четвороразредна школа и тада је имала око 65 ученика. Школа је озидана и подигнута захваљујући доприносу и труду мештана села. Као први учитељи се помињу господин Драгољуб и Милан. На иницијативу садашњег директора школе у Прањанима господин Зорана Пантовића, који је пре 10 година био учитељ ове школе организован је шаховски турнир. Турнир се одржава сваке године у месецу мају. На мали Спасовдан, седам дана после великог Спасовдана, село прослава своју заветину-обетину и тада школа са својим ђацима учествује у Литији и увеличава ову светковину. Сада школа броји једанаест ђака.

Школа у Годној

Гори. Захтев за отварање школе у селу поднет је по завршетку Првог светског рата, а почела је радити тек 1921. године у приватној кући Милоша Савића. Први учитељ у селу био је Будимир Стефановић, ванредни студент права. Државна школска зграда почела се градити 1923. године средствима америчке мисије и добровољним радом мештана. Зграда је завршена 1927. године. Данас четвороразредну школу похађа тринаест ученика. Школска зграда је преживела Други светски рат захваљујући спомен обележјима на школи (којих је 23), а Гојногорци су их посветили својим најмилијим који су изгинули у великом рату. У близини школе је подигнута црква која је посвећена Светом великомученику Димитрију. Завршена је ове године, тако да ускоро очекујемо

њено освећење. На велики Спасовдан у школском дворишту поред старог храста – записа окупљају се мештани на молитву и крећу у литије. Њима се прикључују и ученици школе чиме увеличавају овај празник.

Школа у Каменици. Основана је 1889. године као осмогодишња, са око четрдесет ђака. Школа поседује кухињу за ђаке и омогућава ученицима да увек poste прву и задњу седмицу у посту и причесте се. Ученици већ годинама уназад постижу високе резултате на општинским, али и на републичким такмичењима. Тако је на прошлогодишњем републичком такмичењу из историје била и ученица осмог разреда Марија Браловић. У близини школе се налази Црква посвећена Светом пророку Илији. На овај празник,

школа учествује у манифестацији „Илински дани“, која траје три дана и својим програмом увеличава прославу црквене славе. У школском дворишту је прошле године захваљујући труду и залагању свештеника Далибора Милошевића подигнута бронзана биста јунака Славка Крунића, који је живот положио у бици на Кошараме, а родом је из овога села.

Деца из свих школа се међусобно посећују и заједно учествују у настави и у другим школама. Праве заједничке излете, организују трпезу љубави и тако шире наш духовни живот у заједници, слози и љубави.

Вероучитељ Дарко Главоњић

У Краљеву одржан акредитовани стручни семинар из Верске наставе

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа жичког господина Јустина, у организацији Епархије жичке, у ОШ „Вук Караџић“ у Рибници, 30. новембра 2019. године, за вероучитеље жичког, грузанског и студеничког намесништва одржан је акредитовани стручни семинар под називом „Планирање и реализација разредне наставе и предметне наставе у основној школи и наставе православног катихизиса према иновативном моделу“.

Аутори програма су: проф. др Живорад Миленовић и проф. др Бошко Миловановић, ванредни професори на Учитељском факултету у Призрену. Циљ семинара је оспособљавање наставника за планирање и реализацију

наставе православног катихизиса према иновативним моделу. Семинару је присуствовало 30 вероучитеља из горепомнутих намесништва, на челу са координатором за верску наставу Епархије жичке протонамесником Новицом Благојевићем.

Семинар је почео око 9 часова, после јутарње кафе, коју нам је припремило особље ОШ „Вук Караџић“. Уводно предавање одржао је проф. др Бошко Миловановић. Он је представио учесницима план рада, садржај и циљ самог семинара. Проф. Бошко је такође указао на неке од најчешћих проблема и грешака са којима се вероучитељи данас суочавају као што су спољни и унутрашњи дистрактори наставе, или

покуда ученика која од стране вероучитеља треба да изостане у сваком смислу. Са друге стране, професор је истакао четири особине које сваки вероучитељ треба да има у интеракцији са ученицима (ведрина, систематичност, поступност и доследност), као и важност хумора у процесу наставе.

Након уводног предавања уследила је пауза за ручак. После телесног окрепљења настављено је са радом.

Следеће предавање одржао је проф. др Живорад Миленовић. Он је указао на недостатке традиционалних модела у настави као што су пасивна улога ученика, примена само једне наставне методе, неприлагођеност услова рада узрасту ученика, итд., а са друге стране указао на предности иновативних модела: примена више наставних метода (нарочито хеуристичке), активно учешће ученика у сазнајном процесу, развијање одговорности код ученика, међупредметно повезивање... Професор је и на конкретном примеру (тј.

конкретној наставној једници) показао како можемо осмислити и реализовати час по иновативном моделу и како на занимљив начин можемо вредновати квалитет рада на том часу.

После паузе за кафу, проф. Живорад је поделио учеснике семинара у три групе и задао им различите задатке, оставивши им довољно времена за рад. Свака група је дала свој максимум и учесници су показали да су способни да примене градиво са семинара у планирању наставе православног катихизиса. Професор је, по истеку времена похвалио сваку од група и рекао да ће им на имејл адресе послати домаћи задатак и ПП презентацију са семинара.

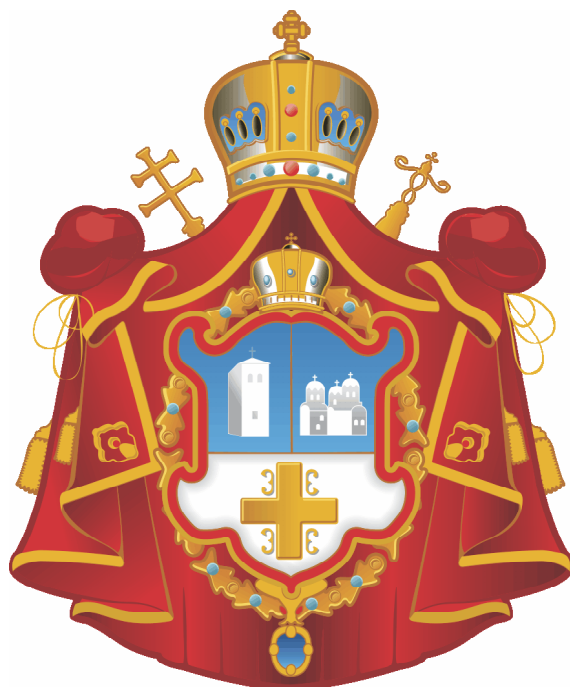
На крају, аутори семинара су се захвалили свим учесницима и координатору на одличној сарадњи и организацији. Уз међусобне поздраве, око пола три после подне, учесници су се упутили својим домовима

Вероучитељ Филип Зеленовић

ЛЕТОПИС БОГОСЛУЖЕЊА ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА ЕПИСКОПА ЖИЧКОГ ГОСПОДИНА Г. ЈУСТИНА

ОД 19. АВГУСТА/1. СЕПТЕМБРА ДО
13/26. НОВЕМБРА 2019. ГОДИНЕ

19. август/1. септембар (Недеља 11.
по Духовима. Свети мученик Андреј
Стратилат)

Епископ Јустин је служио Свету
Архијерејску Литургију у Храму Све-
те Тројице у Краљеву, где је благосло-
вио школарце пред почетак школске
2019/20. године.

26. август/8. септембар (Недеља 12.
по Духовима. Свети мученици Ад-
ријан и Наталија)

Владика је учествовао на прослави
јубилеја 1000 година од првог писа-
ног спомена Рашке епархије и 8 веко-
ва самосталности Српске Православ-
не Цркве у древној Петровој цркви у
Расу (Епархија рашко-призренска).

Поред Епископа Јустина, Свету Архијерејску Литургију служили су и Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Преосвећена господа: рашко-призренски Теодосије, полошко-кумановски Јоаким, милешевски Атанасије и захумско-херцеговачки Димитрије са свештенством и верним народом.

✠ ✠ ✠

29. август/11. септембар (Усековање главе Светог Јована Крститеља)

Евхаристијским сабрањем началствовао је Владика Јустин у Манастиру Свете Петке у Стублу.

✠ ✠ ✠

✠ ✠ ✠

30. август/12. септембар (Пренос моштију Св. Александра Невског; Св. Кирило, Никон и Макарије)

Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

✠ ✠ ✠

2/15. септембар (Недеља 13. по Духовима. Св. мученик Мамант; Свети Јован Посник; Сабор српских Светитеља)

Његово Преосвештенство је началствовао на Светој Архијерејској Литургији у Храму Светог Саве у Краљеву.

✠ ✠ ✠

6/19. септембар (Чудо Светог архангела Михаила; Свети мученик Евдоксије).

Епископ је учинио канонску посету Златибору, где је служио Свету Архијерејску Литургију под сводовима преображењског храма, а затим и крстио Ленку, кћерку јереја Ненада Ивановића, пароха златиборског и старешине овог велелепног храма.

8/21. септембар (Рођење Пресвете Богородице – Мала Госпојина)

Његово Преосвештенство г. Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Каменцу, поводом славе манастирског храма.

9/22. септембар (Недеља 14. по Духовима – пред Воздвижење; Свети праведни Јоаким и Ана)

Владика је началствовао еухаристијским сабрањем у Храму Светих праведних Јоакима и Ане у Прељини, поводом храмовне славе.

14/27. септембар (Воздвижење Часног Крста – Крстовдан)

Господин Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у дому Спасовом у Манастиру Жичи.

16/29. септембар (Недеља 15. по Духовима – по Воздвижењу. Преподобни Доротеј; Св. Кипријан; Св. великомученица Јефимија)

У Бајиној Башти у Храму Светог пророка Илије Епископ је служио Свету Литургију након које је уручио грамате добротворима: Добровољном ватрогасном друштву Бајина Башта, господину Милану Трифуновићу, господину Славку Ђоковићу и господину Сретену Тошићу, за њихов несебични труд и љубав око изградње Храма Светог Саве у Бајиној Башти.

22. септембар/5. октобар (Свети свештенотученик Фока; Свети пророк Јона – Задушнице)

Преосвећени је уз саслужење братства Саборног храма Светог Саве у Краљеву служио Свету Архијерејску Литургију.

23. септембар/6. октобар (Недеља 16. по Духовима. Зачеће Светог Јована Претече и Крститеља)

У Манастиру Жичи одржана је централна прослава великог догађаја који заокружује осам векова трајања аутокефалности Српске Православне Цркве. Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј уз саслужење домаћина прославе Епископа жичког г. Јустина и великог броја високопреосвећене и преосвећене господе Архијереја Српске Православне Цркве и Православне Охридске Архиепископије.

25. септембар/8. октобар (Преподобна Ефросинија; Свети Сергије Радоњешки)

У Пећкој Патријаршији одслужена је саборна Света Архијерејска Литургија којом је завршено литургијско прослављање великог јубилеја наше помесне Цркве, осам векова аутокефалности. Литургијом је началствовао Митрополит црногорско-приморски и егзарх пећког трона г. Амфилохије уз саслужење и молитвено учешће Епископа жичког г. Јустина и још двадесет архијереја наше Цркве.

✦ ✦ ✦

30. септембар/13. октобар (Недеља 17. по Духовима. Свети свештенумченик Григорије; Свети Михаил Кијевски)

Његово Преосвештенство је началствовао на Светој Архијерејској Литургији у Храму Светог Саве у Краљеву.

1/14. октобар (Покров Пресвете Богородице)

На храмовну славу, Епископ је благоизволео служити Свету Архијерејску Литургију у Чукојевцу, надамак Краљева.

✦ ✦ ✦

7/20. октобар (Недеља 18. по Духовима – Светих Отаца седмог Вас. сабора. Свети мученици Сергије и Вакхо – Срђевдан)

Владика је благоизволео посетити село Брђане, где је служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Пантелејмона и одликовао месног пароха јереја Звонка Рацића звањем протонамесника.

✦ ✦ ✦

14/27. октобар (Недеља 19. по Духовима. Преподобна мати Параскева – Света Петка)

Евхаристијским сабрањем начал-

ствовао је Владика Јустин у Рудници поводом славе храма и јубилеја 60 година од освећења цркве.

18/31. октобар (Свети апостол и јеванђелист Лука; Свети Петар Цетињски)

У краљевачком Храму Светог Саве служена је Света Архијерејска Литургија. Предстојао је Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин, а саслуживали су према различитим свештеним даровима Духа Светога братство овог храма и верујући народ.

20. октобар/2. новембар (Свети великомученик Артемије – Задушнице)

Преосвећени је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

21. октобар/3. новембар (Недеља 20. по Духовима. Преподобни Иларион; Свети Иларион Меглински; Свети Висарион Исповедник)

Владика је служио у Цркви Светог Саве на Савинцу, Архијерејско намесништво таковско, поводом великог јубилеја – 200 година од изградње ове светиње. На Светој Литургији је

рукоположио ђакона Немању Матејића у чин презвитера.

26. октобар/8. новембар (Свети великомученик Димитрије – Митровдан)

Епископ Јустин је са братством храма и литургијском заједницом верног народа служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Чачку, где је г. Богдана Милића, дипломираног теолога из Пожеге, рукоположио у чин ђакона.

28. октобар/10 новембар (Недеља 21. по Духовима. Свети мученик Терентије; Свети Арсеније Сремац, Архиепископ српски))

Парохијани села Брекова, Архијерејско намесништво пожешко-ариљско, имали су част да у њиховом месту у Храму Светог Николаја Мирликијског Епископ жички г. Јустин служи Свету Архијерејску Литургију.

30. октобар/12. новембар (Св. краљ Милутин; Преп. Теоктист и Јелена; Св. Варнава Хвостански Исповедник)

Преосвећени је служио у Цркви Светог Ахилија у Ариљу поводом прослављања ктитора овога храма, Св. краља Драгутина, у монаштву Преподобног Теоктиста. Литургији је претходило освећење параклиса посвећеног Светом принцу Урошици, који је изграђен на месту некадашње трпезарије, а на Светој Архијерејској Литургији Епископ је рукоположио прељинског ђакона Јована Тимотијевића у чин презвитера.

✦ ✦ ✦

3/16. новембар (Обновљење Храма Светог великомученика Георгија - Ђурђиц)

Поводом прослављања заштитника Манастира Светог великомученика Георгија, Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Враћевшници.

✦ ✦ ✦

4/17. новембар (Недеља 22. по Духовима. Свети Јоаникије Велики; Свети свештеномученик Никандар)

Епископ Јустин је са братством храма и литургијском заједницом верног народа служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Тројице у Краљеву, где је дипломирао теолога г. Далибора Ђорђевића рукоположио у чин ђакона.

✦ ✦ ✦

8/21. новембар (Сабор Св. Архангела Михаила – Аранђеловдан)

У Храму Светог Саве у Краљеву Преосвећени је служио Свету Архијерејску Литургију на којој је прослављајући своју Крсну славу преломио славски колач са архијерејским замеником протојерејем ст. Љубинком Костићем и свима присутнима.

✦ ✦ ✦

11/24. новембар (Недеља 23. по Духовима. Свети мученик Мина; Свети краљ Стефан Дечански – Мратиндан)

Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у цркви брвнари посвећеној Светом Јовану Крститељу у Вукушици, где је поделио архијерејске грамате добротворима који су највише допринели у обнови овог духовног простора. Међу њима су били: у име Општине Врњачка Бања председник општине господин Бобан Ђуровић, господин Предраг Иричанин, господин Ивица Лазаревић директор предузећа „Шуме Гоч“, господин Милан Ердоглија и господа Славољуб и Ненад Сеизовић

✦ ✦ ✦

12/25. новембар (Свети Јован Златоусти (Божићне покладе))

Његово Преосвештенство је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

Приредио:
протођакон
Александар М. Грујовић

